

En målares
sanna och osanna
Historietter

Håkan Olson

© Håkan Olson
978-91-982436-3-5
Omslag: Håkan Olson
Utgivningsår: 2022
Förlag: Eget tryck
Tryck: Förlagstryckeriet Vitterleken Fritsla 2022
Mail: hakanolson38@gmail.com

Innehållsförteckning

Mitt första minne	1
Lövsaga.....	2
Bland Findhorns blommor.....	6
En dag i Stockholm	10
Antennen.....	19
Två gränser.....	21
Jubileet	27
Matja	30
Från en altan vid Egeiska havet	34
Klump-Johan	41
Blåbär och direktörer.....	47
Jag ska få världen att svara	53
Skådespelaren	59
På en krog i Danmark.....	67
Höstmålning	75
Valömålning	80
Politikern	84
Sammanträdet.....	100
Ett hus blir till.....	114
Tjurskalle	121
Trappan.....	125
Till minnet av en jazzmusiker.....	129
Två gummor	132

Mitt första minne

Mitt första minne är att jag sitter på polisstationen på Stora Essingen och äter vita tabletter, Emser tror jag de hette som polisen bjöd på. Jag kan ha varit sådär fyra år. Jag hade gått hemifrån en som-mardag och polisen hittade mej. Polisen var en stor man med en schäferhund, han kände alla på ön. Han ringde hem till mor som kom och hämtade mej. En annan gång kom han hem och ville se mitt luftgevär. Någon hade skjutit en ekorre. Jag blev frikänd.

När började jag förstå att ondskan också finns? Kanske när jag var åtta år och såg en bildtidning med nazisternas koncentrationsläger? När jag läste Per Lagerkvist Dvärgen? När jag gjorde lumpen? Eller när jag demonstrerade mot vietnamkriget? När jag gått i demonstrationståg har jag gjort det av plikt. Jag har alltid känt ett visst obehag, jag är rädd för vad som kan hända i en större folksamling.

Lövsaga

Detta skrev jag 1965 när jag en kort tid bodde i Putney i London och som så ofta satt i en park. Jag minns fortfarande den sköna stämningen jag var i. Jag hade sökt jobb på GLC, Greater London Council, och väntade på arbetstillstånd.

Det var då jag läste på tidningarnas löpsedlar att Kennedy blivit mördad. Jag minns också mannen som stod vid Piccadilly Circus och försökte få människor att förstå vad som hände i Persien, nuvarande Iran, hur Shaben betedde sej samtidigt som västvärldens ledare gjorde affärer med honom.

Det var också en tid innan motsättningen mellan planering och frihet ledde till studentbråk.

Jag sitter på en bänk under en stor lönn. Solen tränger genom grenverket och värmer mej. Jag lutar mej bakåt, ser upp i trädet. Det är mörkt, nästan svart mot den ljusa himlen. Ögonen vänjer sej och jag kan se in i trädet. Bladen är ljusgula, några fortfarande gröna. Då och då virvlar ett blad ned till marken. Där det redan ligger fullt med rödbruna löv. Det är en härlig höstlig poesi, den fyller mej och jag blir glad. Kroppen slappnar av. Känner hur armarna, hur benen och axlarna sjunker och vilar. Ansiktet släpper masken, munnen öppnar sej och

jag dricker den svala höstluften. Fattar ett ögonblick, håller det kvar i mej och tar kraften ur det, släpper det mjukt när det bästa är urdrucket och lika behagligt lugnt och skönt tar jag tag i nästa. Försöker få ögonblicken att strömma genom mej utan avbrott. Jag vill bli ett både med nuet och tiden som rör sej.

Jag reser mej, sträcker på mej, trampar in i löven, gräver ner foten, sparkar till och löven flyger omkring. Tar upp några med händerna. Ser på dem. Vilket mönster, de är fantastiska. Jag släpper dem, de leker, slår volter ner mot marken. Jag sparkar till dem igen, sparkar igen och igen och igen. Löven yr kring mej. Jag skrattar, jag fångar dem, kastar dem och löven dansar med mej. Jag fyller hela famnen och försöker kasta upp dem i trädet. Ett tag har jag nästan alla löven i luften på en gång. Det regnar löv över mej. Och solstrålarna hoppar i luften och på marken.

Så låter jag löven sjunka, de lägger sej åter platt på marken. Jag sätter mej på bänken igen, ler och betraktar löven. De bildar ett mönster som är vackert, här finns allt vad en konstnär kan begära. En enkel fattbarhet, en rikedom som är oändlig. Jag undrar om man kan göra om mönstret så att det

inte blir vackert. Jag reser mej igen sparkar upp löven och låter dem falla. Men nej det är fortfarande lika rikt att se på. Jag gör om det flera gånger. Det blir egentligen bara vackrare för varje gång. Om jag bara låter dem falla fritt så lägger de sej automatiskt i ett mönster som jag tycker om. En tanke smyger sej på: Kan jag själv lägga dem i ett lika vackert mönster? Jag slår bort tanken, då jag är alldeles för rädd om stunden för att våga riskera ett misslyckande.

Nej förresten, det är fejt, jag ska försöka. Jag ställer mej på knä på marken, placerar löven i figurationer, prövar och prövar, ett löv där och så ett där. Men varje gång jag sätter mej på bänken och betraktar det jag gjort måste jag erkänna att det ser mycket tafatt ut.

Nej nu vet jag, jag lägger dem i rader. En stor hög där och efter den flera små högar. De rödaste längst fram. Och så en annan stor hög vid sidan av den första och så småhögar bakom. Från starkt vinrött till brungrått. Till slut har jag tolv stora högar med långa svansar efter av småhögar. Ja ja, det ser riktigt pryddligt ut, ordning och reda. Sätter mej på bänken, tycker att jag gjort något stiligt.

Efter en stund kommer en kraftig vindpust. Löven dansar upp, virvlar omkring och lägger sej igen. Jag ser åter upp i trädet, låter mina tankar vila.

Bland Findhorns blommor

I slutet av 80-talet var jag anställd i Falu kommun. På ett möte med politiker och tjänstemän sa en ung man och att nu är växthuseffekten bevisad och det är människan som är ansvarig. De som satt kring bordet log närmast överseende.

Findhorn är en plats vid kusten på östra Skottland. På sandstranden ställde ett par sin busvagn och började odla, fick stora kålbuvuden och började skapa en ekologisk by. Där kunde man arbeta och lära sej hur man odlar utan gifter och konstgödsel. Det var en god stämning, vi tog hand om varandra. Började dagen med att berätta hur vi mädde och slutade med att berätta hur arbetet hade varit. Medan vi var där pågick kriget i Bosnien.

I Findhorns trädgårdar går en vitklädd japan och vårdar växter. En blond kvinna med rosafärgad blus plockar en bukett violetta blommor. Inne bland de prunkande bladen skördar en kastanjebrun kvinna sallad och tomater, bin surrar och duvor pratar.

Intill ligger ett militärbygfält. De stora gråbruna planen, som då och då lyfter, liknar monster. Nyheter ges från det nystartade kriget.

På ängen mellan trädgården och flygfältet står människor i alla färger. De sjunger, lyfter sina armar mot himlen och rör sej sakta. Bakom sanddynerna hörs havet.

Soldaterna springer skjutande längs gatan. Gamla knuffas ner i diken. Människor flyr. Det smattrar. Det hörs skrik. De väldiga bombplanen bombar.

Människorna på ängen liknar blommor, slår ut. Blir gula, röda och blå.

Bomber exploderar. Hus rasar. Människor springer för sina liv, kastas in i vagnar. Barn skriker. Kvinnor våldtas framför sina män.

Blommorna vajar på ängen. En herdepipa hörs, musiken leker. Människorna samlas kring de dansande tonerna.

Vagnarna stängs. Öppnas efter sju dar. Döda läppar viskar vatten.

De ställer sej i ring, håller varandras händer, gräver ner sina fötter i sanden.

De skrämnda soldaterna skjuter. De fångna ber till den tysta guden.

Bakom herdepipans ton hörs havet, evigt, väldigt.

Utkastade från vagnarna letar de efter sina barn, sin gamla mor, sin man. Ingen gråter. Soldaterna slår med gevären.

Herdepipans toner smeker färgerna och slingrar sej runt det gula, det röda, det blå och omfamnar till sist hela himlen. Människoblommorna på ängen lägger sej på rygg i ring med fötterna mot varandra. Trycker sin livskraft hårt mot jorden.

Fåglarna kan inte längre sjunga. Inte ens fjärilarna finns. Bara svart död och hat. En soldat säger: Mina händer blöder. Soldaterna med bomber och kulsprutor tar sina knivar och sticker dem rakt in i sitt hat. De stora brungråa väldiga fåglarna fäller sina vingar och förstenas.

Människorna på ängen sjunger och hela jorden vibrerar. En sten blir en fågel som vilar. En blomma tänker på omtanken. En duva på orädslan. Luften blir stor. Träden väldiga.

I ursinne kastar soldaterna sina orimliga order mot allt som rör sej. De blodiga soldaterna gräver upp de döda och ber om förlåtelse. De döda säger: Du måste försona dej med din skuld.

När de gett sin människokraft till jorden reser de sej, tar varandras händer.

De hemkomna soldaterna ser själen i varandras ögonen, dödar sin rädsla med sina bara händer och går in i dansen. Då gråter de döda, och även de som dansar på ängen gråter.

Bakom sanddynerna hörs ett väldigt brus. Det är havet av tårar.

En dag i Stockholm

Jag växte upp i Stockholm och är i grunden stadsmänniska, gillar att flanera i staden. Men staden är tärande. Och frågan är hur vi ska bo och verka i framtiden. Kan staden klara sej?

En dag reste jag till Stockholm. Det var en härlig dag. Solen sken och alla människorna såg förhoppningsfulla ut när jag mötte dem en månad innan blommorna fanns på marken. Jag mötte också stockholmare som sa att visst är det härligt att finnas men synd att det finns så mycket att vara ledsen över, som orättvisor och klimatet och sånt.

Jag flanerade länge i centrum. När jag kom till de där berömda almarna, som enligt experterna var döende redan för mer än femtio år sedan men som trots sina sår från striden fortfarande lever i all högönsklig välmåga, slog jag mej ner på en bänk. Jag betraktade de röda bussarna och bilarna som jagade fram. Vid strömkajen låg flera vita båtar som längtade ut till skärgården. Människor både med vinterkläderna kvar och såna som bytt till lättare vårkläder eller som kanske aldrig hade haft riktigt varma kläder rörde sej målmedvetet åt olika håll.

Förmodligen för att hinna från ett möte till ett annat eller varför inte på väg hem efter att gjort sin insats för en bättre värld. Vid Strömparterren kunde jag se att de sista isflaken väntade på värmen, på att få smälta och på att åter få röra sej fritt: få leka i vattnet, få förångas och lyfta mot himlen, få segla med molnen till bergen och där falla fritt och dansa nerför sluttningarna, och sen sugas upp av träd och blommor. Isflaken väntade helt enkelt på att åter få bli delaktiga i det stora livets eviga kretslopp efter en lång och kall vinter.

Plötsligt såg jag en människa ställa sej på ett av isflaken som lösgjorde sej från strandkanten och ännu mera plötsligt tog han fram sin tvärflöjt och började spela. Sakta gled flaket han stod på nedför strömmen, han kom under Nybron, passerade Grand hotell och Nationalmuseet. Människorna kunde, trots att de var jäktade, inte låta bli att stanna upp och lyssna. Några greps så starkt av musiken att de till och med började att dansa på kajen. Ja jag kunde se självaste kungen titta förvånad ut från sitt fönster och jag förstod att han tänkte: Jag tror jag abdikerar och lär mej spela flöjt. Flöjtisten

tycktes inte märka något av allt ståhej omkring honom, stående på isflaket fyllde han sin omgivningen med vackra toner.

Inne på Nationalmuseet hängde en utställning med bilder gjorda av ett begåvat barn. När bilderna hörde tonerna gick de också ut i solen och de hade förmågan att kunna segla och följa med tonerna och många följde med ända ut till de yttersta skären. De gamla bilderna inne i museet ville inte vara sämre och trots sin ålder tog de sej ner för de tunga trapporna. De orkade dock inte göra som barnets bilder utan satte sej på utecaféerna och talade om gamla tider. De diskuterade medeltidens ekonomiska system med byteshandel och lokala lånesystem utan ränta. De diskuterade i tur och ordning: kungamakten, borgarmakten, arbetarmakten och penningmakten. Några bilder gjorde sej märkvärdiga och vågade lägga sej i dagens ekonomiska system.

Men då klev Karl den tolfte ner från sitt fundament intill de berömda almarna och la sej i. Han som hade oturen att bli född till att försvara ett alldeles för stort rike och förlorade det mesta men som blev hjälte ändå, han la sej nu i och pekade mycket bestämt med hela armen ut riktningen så att

alla tystnade. Dansen och musiken stannade. Lättad över att ordningen var återställd drog Karl den tolfte in ett djupt andetag. Men det skulle han inte ha gjort om han tänkt sej för, för med luften kom världens problem in i honom och utan att någon förstod varför, sänkte han plötsligt sin arm och tittade sej villrådigt omkring.

Då tappade hela den stora ordningen sin ordning, gula och röda blommor slog ut och träden släppte ut sina löv. Och drottningen, som länge längtat efter att få dansa fri dans, sprang i sin rödblommiga klänning upp på taket och hissade en väldig rosenkrans på slottets flaggstång. När hon ändå stod där på taket tog hon fram sin trombon och lät en kvinnlig ton fara ut över Stockholm. Flöjtisten som just passerade strax utanför det fymastade skeppet Chapman lystrade till och svarade med att spela sitt allra vackraste solo om kärleken och längtan, om att allt är möjligt om man låter tusen blommor blomma. Det var stor glädje i hela stan, ja så långt man kunde se och höra i alla fall.

Flöjtisten gled dock vidare på sitt isflak nöjd med sin ensamhet. Men när han passerade Slussen kände han att isflaket han stod på var på väg att bli vatten och förångas och allt det där. Så när han såg

ett jazzgäng från Frankrike sitta strax utanför Djurgårdsfärjans kajplats tog han chansen att hoppa av och ansluta sej. I gänget fanns en skallrenrakad gitarrist som hade svarta glasögon och som spelade som om han härmade tusen flaskor som krossades mot ett berg och en basist, en violinist och en klarinetist, vilka alla spelade som om de försökte få de stora isarna vid polerna att smälta ännu fortare.

De spelar så konstigt, vad är det för oväsen, sa statsministern, som bar en grårutig kavaj och ljusbruna sandaler och råkade passera på väg mot makten. Då kom bågskytten smygande, han som står vid Slussen men egentligen skulle ha stått på Stora torget i Falun, och sköt en ekopil rakt i bröstet på honom. Det tog bara några sekunder innan statsministern hade ändrat sin uppfattning om den moderna musiken, ja han till och med började svänga på kroppen. Han ändrade sej inte bara om musiken för en ekopil har en magisk kraft, han gjorde en kunskapsvända. Han gav till och med order om att alla varor i butikerna och varuhusen skulle isärplockas, analyseras och återgå till sina ursprungsplatser om de inte var ekologiskt hållbara. Oppositionsministern tog till sitt halmstrå, hänvisade till

Ludvig Boltzmann. Det var han som upptäckte termodynamikens lagar och som levde kvar i många människors tankar, inte minst hos dem som studerade på ekonomiska högskolor. Tiden är inte reversibel, sa Ludvig, och ingenting kan bli som det var.

Men statsministern var bestämd och handlingskraftig och tack vare sin nya övertygelse föreslog han genast en bojkott som han fick hela riksdagen att gå med på: Ingen ska köpa varor som inte kan ingå i det ekologiska systemet. Nöjd gick statsministern hem till sin fru och berättade vad som hänt, och nöjd gick hans fru in till grannfrun och berättade i sin tur och båda log. Så kom det sej att människorna vred och vände på varorna, läste den minsta texten, analyserade och dissekerade och det mesta fick bli liggande.

För att fira detta paradigmskifte i mänsklighetens historia beslöt riksdagen att ordna en stor fest på kvällen, med bara ekologiskt odlad mat och dryck och med enbart akustiska instrument för att inte slösa på elektriciteten. Till dansen spelade den franska orkestern, som under viss protest ändå hade accepterat reglerna, och givetvis även flöjtisten. De gamla bilderna som satt på utecaféerna undrade vad som hade hänt och trodde knappt sina

ögon. Alla bilderna med gamla kungar, drottningar, hertigar, bankdirektörer, avdelningschefer, byråsekreterare och krigshjältar kände sej mycket utanför och drog sej tillbaks till museets väggar. Alla andra bilder deltog i dansen till och med de som Amelin hade målat.

Men plötsligt när festen och dansen var som häftigast blev det alldeles mörkt. Alla ljusen slocknade och en hög röst som talade ekyiska sa med bister stämma att Sverige inte får gå sin egen väg: "Då hotas tillväxten, då kommer evigt mörker att råda i landet." Men det dröjde inte länge förrän man såg fler och fler eldar tändas och folket med statsministern och drottningen i spetsen ropade flerstämigt: Vi vill vara fria från kapitalet som utnyttjar oss människor och som tar från naturen. Och så fortsatte dansen hela den natten och statsministern dansade både med drottningen, sin sekreterare och med alla invandrarkvinnor som lärt sej dansa säterbugg oavsett om de var långa, korta eller tjocka.

När eldarna falnat och nattkylan kom kröp man ihop och sa att lite kärlek måste man också ha. Ingen vet vem som blev med barn just den natten och ännu mindre vem som blev far.

Inte långt därefter kände sej den ekyiska kungen tvungen att intervensera. På grund av detta sedelösa leverne, förfall och oordning, som han sa. Både den svenske kungen och statsministern gav upp direkt och hissade vit flagg på slottet och riksdagshuset. Här ska inget blod spillas, sa de, väl medvetna om att drottningens ton, som kungen många gånger erfarit, var så stark att den kunde nå ut över hela Europa.

Och mycket riktigt, en vacker vårdag såg drottningen sin chans, ledde den franska gruppen, bjöd in flöjtisten och alla Stockholms musikanter som ville vara med. Själv höjde hon sitt instrument mot himmelen, förde draget på sin trombon med mjuka rörelser, skapade en värld av musik som ingen tidigare hade hört men som fick folket i hela Europa att sätta solrosfrön, lin och många andra nyttiga eller enbart vackra växter på alla före detta asfaltytor och även husens tak.

Förvånande nog till arabernas stora glädje. För när de läst Koranen riktigt noga och länge och tagit intryck av den sufiska läran förstod de att oljan och gasen ligger bäst där de ligger och för mycket pengar är inte bra för karaktären.

Jag som på senare år har tyckt att Stockholm har blivit för stort och alltför tärande har efter detta besök ändrat uppfattning och ska besöka min gamla hemstad oftare. Jag tvivlar på att detta skulle kunna hända i en småstad som Falun eller ens i Norrland där nåjderna annars kan hitta på mycket.

Antennen

Både min mor och far växte upp i mycket fattiga hem och var mycket försiktiga då det gällde pengar. Jag har ärvt denna sparsamma läggning och köper oftast begagnat. Men det har också med att klara sej själv att göra. Att vara fri och oberoende har alltid varit ett mål för mej. "Vill du vara fri, skaffa dig en miljon", sa min far. Jag höll inte med.

Jag köpte en begagnad bil, en vit Mazda -88. Radion var dålig. Jag hittade en bättre begagnad på loppis för 100 kronor. Satte in den, men det lät inge vidare. Jag behövde hjälp, gick till en radiohandlare. Han hade just gått igenom en ögonoperation. Men han hjälpte mej genom att rita på ett papper hur jag skulle göra för att få bättre mottagning. Jag gjorde som han sa, men det lät inte bättre.

Jag gick tillbaks till radiohandlaren. ”Prata med Gunnar borta på Gustavstorg, han är duktig på bilradio!” sa han. Jag ringde Gunnar och han sa att han skulle vara inne mellan fem och sex onsdag i nästa vecka. Jag körde dit. En ung trevlig man som genast sa att det är antennen det är fel på. Jag frågade om han hade en passande antenn, han letade men hittade ingen, och hänvisade till OK. ”Dom har, men kolla så du får rätt ohmtal.” Hur vet jag

det? "Det vet dom där", sa han. Jag åkte till OK. Dom hade antenner, men visste inte vilket ohmtal jag måste ha, så jag köpte ingen.

Jag passerade en annan radiohandlare på stan och gick in för att höra om jag kunde få hjälp. Han hade inte tid, men sa: "Det är jorden det är fel på, det är det så gott som alltid. Kolla den." Jag kollade jorden, det såg inte ut att vara något fel, jordkabeln var ordentligt kopplad till karossen.

Jag ringde tillbaka till den förste radiohandlaren, som jag fått förtroende för. "Åk till Lizzradio i Grycksbo", sa han. "Dom säljer Blaupunkt som du har." Jag ringde till Lizzradio och han sa att jag kunde komma direkt. Jag stack iväg. Det var rätt mycket folk i affären, den unge ganska kortvuxne innehavaren pratade vänligt med alla. Jag tittade på mobilbiltelefoner och andra apparater medan jag väntade.

När det blev min tur gick han genast ut och kollade på bilen. "Ska du inte dra ut antennen?" frågade han medan han drog ut den åt mej. "Jag trodde moderna antenner var sådär korta?" sa jag. Han rattade in alla stationer på snabbvalsknapparna. "Nu går radion bra", sa han glatt och gick in till nästa kund.

Två gränser

Kap Verde är en före detta portugisisk koloni som ligger femtio mil utanför Dakar i Senegal. De gjorde sej fria i samband med revolutionen i Portugal 1975. Jag arbetade där som biståndsarbetare i två år. Ritade stadsplaner och några hus.

Jag ville se det riktiga Afrika och flög en julhelg till Guinea Bissau där jag hade vänner. Därifrån åkte jag med bilar upp till Dakar varifrån jag flög tillbaka till Kap Verde.

Gränsen Guinea Bissau-Senegal

Klockan är 12.05. Stängt och siesta vid gränsen. Jag åker med en familj med ett nyfött barn. Vi får vänta till kl 14. Jag sätter mej en bit bort, börjar teckna. En typisk vacker afrikansk by, lerhus, halmtak. En soldat med gevär kommer.

– Man får inte teckna här, militärt område. Får jag blocket.

– Ta teckningen.

– Ge mej hela blocket.

– Nej det är tomt.

– Jag ska hämta chefen.

Han kommer, förhör mej.

– Varför tecknar du?

– Jag är konstnär.

– Det är förbjudet att teckna här.

– Det ser ut som en vanlig by.

Förhöret fortsätter. En man kommer och skriver ner vad jag säger.

– Skriv under.

Det står att jag gjorde motstånd, jag vill inte skriva under. Barnet skriker.

Jag skriver under.

– Ni måste åka till högkvarteret, de får avgöra. Soldaten åker med, det är fem mil dit på dåliga vägar.

Högkvarteret består också av enkla lerhus. Jag bjuds in att sitta i mitten under ett stort grästak, i cirkel sitter tjugo uniformsklädda män.

– Varför tecknar du?

Samma frågor, samma svar. Jag tycker det är intressant, en slags märklig teater. Efter många frågor säger förhørsledaren:

– Inte kan det väl bara ha varit detta som gör att de har skickat hit er hela långa vägen med ett litet barn i bilen. Det måste vara något annat.

Då blir jag rädd. Detta växer av egen kraft. Jag ser på de höga militärerna som sitter i cirkeln.

De ser kalla ut.

Luften är varm. Mellan träden skymtar jag savannen. Fåglar hörs. Barnet skriker.

Förhöret fortsätter, samma frågor, samma svar.

Så säger ledaren.

– Ni kan åka tillbaka.

Gränsen Gambia-Senegal

Under Afrikas heta sol rusar en fullastad åttasitsig taxibil. Med sex svarta. Jag ensam vit. Afrika är stort. Jag vilar, ser Afrika i 140 kilometer i timmen. Inga berg, bara torrt gräs. Ökenvägens asfalt är gro-pig. Vi sitter trångt. Några sover. Ingen pratar. Allt är lugnt. En get på taket. Den stora 'amerikanaren' skramlar, gungar mjukt och drar olja. Vi kör genvägar ut i sanden. Många bilspår.

Ett stopp. En gräns mellan länder. Några trasiga träskjul med plåttak.

En brunklädd polis.

Ur bilen. Pass. Visa. Människorna springer mellan bilar. Papper rör sej mellan händer.

Väntar.

I Afrika kan man vänta. Det finns ingen väntan bara ögonblick med olika innehåll. Allt är lika hett i morgon.

Solen bränner, törsten kommer. Sand och tomma coca-colaburkar.

Kvinnor i vackra batikskynken säljer meloner och apelsiner. En man säljer armband av guld. Nakna barn står och gapar, jag förstår inte vad de tänker. Vänliga ögon blandas med misstänksamhet, mellan de med uniform och oss utan.

– Ni har ingen stämpel.

– Vad då för stämpel? Allt är i sin ordning.

– Åk tillbaks till ambassaden!

– Det är 30 mil.

Taxin vill inte vänta.

– Åk inte! Vänta!

– Ni saknar stämpel.

– I går behövdes ingen stämpel.

Min kropp värker, mina ögon ber.

– Vänta!

De vänliga svarta människorna i min taxi väntar, men jag saknar stämpel.

Jag vill muta.

Bakom ett plank säger han: 10 000 CFA.

Det är mina sista pengar. Jag försöker pruta. Då ger han mej mitt pass tillbaka.

– Åk tillbaks till ambassaden!

Min hals är torr, solen bränner. Den vite mannen ber om misskund. Jag tigger och sparkar i den heta sanden.

Taxin vill inte vänta längre.

– Vänta! Åk inte! Vänta!

– Igår behövdes ingen stämpel. Jag är svensk.

Stämpla själv. Allt är i sin ordning. Jag är svensk.

Ring ambassaden!

– Kom igen en annan dag! Med stämpel.

– Igår behövdes ingen stämpel!

Jag är sjuk, mina knän är svaga, huvudet spränger.

En man säljer armband, hela armen full.

Det är bråttom. Taxin vill inte vänta längre.

– Åk inte! Vänta! Jag kan inte stanna här!

En flicka utan ben kommer rullande på en bräda med hjul. Magra hundar letar i skräpet.

Ännu en vädjan. Det är blodigt allvar. Jag kan inte vända. Jag har ett flyg att passa.

Taxichaffören vill åka.

– Vänta, vänta!

Jag hitttar ett högre befäl.

– Ta alla mina pengar!

10 000 CFA. Mina sista pengar.

Han bläddrar i passet, tittar knappt. Tar pengarna,
ger mej passet.

– Ge mej en stämpel!

– Åk!

Under Afrikas heta sol rusar en fullastad åttasitsig taxibil. Med sex svarta. Jag ensam vit.

Afrika är stort. Jag vilar, ser Afrika i 140 kilometer i timmen.

Jubileet

Jag har onekligen gjort en klassresa, från grovarbetare till stadsarkitekt. Men som många har vittnat om så är det inte så enkelt. Jag kände mej aldrig riktigt hemma bland den styrande klassen. Där man gör skillnad på folk och folk, där bara vissa blir bjudna.

Vi tränade på vårt teaterspel på förmiddagen. Klockan två var jag inbjuden att vara med vid kommunens överlämnande av en present till Stora Kopparberg, som fyller 700 år. Det skulle ske uppe vid gruvan. Jag ville egentligen inte avbryta vår teaterträning, men jag tänkte att det kunde uppfattas som nonchalant om jag uteblev, att jag på något sätt inte visar tillräcklig respekt för det stora företaget.

På vägen upp till gruvan bestämmer jag mej för att ta en titt på Storas nya representationsbyggnad, som jag gett bygglov, och som nu är nästan färdigbyggd. När jag passerar ingången noterar jag att där står en skylt med texten att särskilt inbjudna bjuds efter ceremonin på en enkel förtäring.

Jag fortsätter fram till människorna som samlats på planen mellan det stora gruvkontoret och det öppna schaktet. Hälsar och rör mej bland stadens

och företagets prominenser. Här står kommunens höga politiker och chefer och företagets höjdare. Jag funderar inte över situationen. Det är som det brukar. Jag känner mej rätt ensam, men också säker i min roll och jag kan vara stolt, jag har ritat själva jubileumsmonumentet som står i rondellen.

När talen är hållna och skulpturen, en gruvarbetare i brons, är överlämnad, säger en representant för Stora att dom särskilt inbjudna hälsas välkomna in i deras nya representationssal, de övriga bjuds på kaffe utanför. Jag kände mej inte särskilt inbjuden och frågar några andra förvaltningschefer om vi inte ska gå och dricka en kopp kaffe. De säger ingenting, står bara kvar. Jag går då ensam till kaffeståndet, där några byggjobbare ansluter.

Så får jag se att hela sällskapet flyter sakta bort mot representationsbyggnad. Lite märkligt, tänker jag. Är alla inbjudna utom jag? Jaha, så är det väl. Jag pratar lite med jobbarna, dricker mitt kaffe och går en runda innan jag går hem.

Det är något som oroar i mej, något som skaver. Hur kan man idag dela upp människorna så att fyra jobbare får stå ensamma vid en kaffevagn medan

resten går in i representationshallen. Det känns märkligt men jag tänker att så här är det, inget att bry sej om. Under hela ceremonin, när alla står och småpratar, talade ingen till mej, jag sökte lite smått kontakt, men kände bara kyla. Tänkte även då: ja så här är det, det är inget att bry sej om.

Det var ändå märkligt. Att jag inte blivit inbjuden, dels är jag en av cheferna i kommunen, dels har jag ritat skulpturen i rondellen. Ja märkligt. När jag kom hem tog jag fram inbjudningskortet och läste. Nog är det svårtolkat, men om jag vill förstå det, är det nog en inbjudan även till efterceremonin. Jag blev alldeles matt och gick och la mej. Somnade. Sov i två timmar på soffan.

När jag vaknar ser jag klart. Jag gick dit för att inte demonstrera, nu uppfattas mitt beteende som en demonstration. Jag ser också hur jag och säkert de flesta samarbetar med våra öden, hur vi människor rör oss efter en sedan länge utstakad väg.

Matja

Jag gick på skrivarkurs på Gerlesborgsskolan för författaren Torbjörn Säfve. Han gav oss en uppgift som gick ut på att det skulle finnas något obegripligt i berättelsen. Jag gick längs vägen som går utefter havet, och storyn flödade fram i huvudet.

– En gång när jag var ute och reste gick jag in på ett kafé. Där satt en kvinna som jag genast fick en känsla av att jag sett tidigare. Hon var mörkhyad, gyllenbrun, satt ensam vid ett bord, hon hade något rart över sej. På bordet stod ett halvfullt glas vin och en vas med blommor.

Hon nickade igenkännande och jag slog mej ner. Jag hann inte mer än sätta mej förrän hon sa:

– Du minns mej nog inte.

– Nej, jag tror inte det, svarade jag.

Jag log för att visa att jag inte blivit överrumplad.

– Vad heter du?

– Jag heter Matja.

– Nu får du förklara, sa jag.

Matja började berätta. Hennes mor hade bott i en liten by, Puntojaba i Västafrika. Hon mindes inte sin mor, hade bara hört berättas att hon var den vackraste kvinnan i byn, stiligare än drottningen av Saba, sa man. Hennes far var vit handelsman,

gjorde affärer med den lilla byn, köpte vackra guld- och elfenbenssmycken. När han en dag fick se hennes mor blev han förälskad och det tog inte lång tid förrän de var gifta. Hennes mor fick följa med ut i världen, tills fadern tröttnade på att resa och de slog sej ner på en ö i Atlanten där de kunde leva på att odla och fiska.

Där föddes hon. Bara några år senare utbröt ett krig. Man slogs om ön. En natt när hennes far var borta och försvarade ön slog en man in dörren, våldtog och dödade modern framför ögonen på henne. När hennes far kom hem och fann sin hustru bröt han samman. Han sörjde så mycket att han till slut inte ville leva. Han såg till att en familj tog hand om henne och rodde sen ut på havet. Sen dess har han aldrig mer synts till, berättade hon.

Den nya familjen utnyttjade henne, hon fick arbeta hårt. När hon var fjorton år försökte mannen förgå sej på henne men hon lyckades göra sig fri och flydde.

Hon berättade att hon sen dess varit med om mycket. Kanske borde jag hata män, sa hon, men hon mindes fortfarande sin fars ögon och blicken som sörjde hennes mor. Den innerligheten kunde hon inte glömma och när hon tänkte på honom

sjöng det sånger inom henne. Sånger som nästan alltid kom från havet. Det var vemodiga sånger om kärlek, de gav henne livskraft.

Hon berättade att när hon gick ner till havet och såg vågorna glida upp på den långa stranden kunde hon höra vinden berätta. En gång berättade vinden om framtiden. Vinden sa att snart kommer människorna åter att bruka jorden. Man kommer att odla i vackra mönster där blommorna och det ätbara blandas. Där växterna hjälper varandra och människorna hjälper växterna. Man kommer att bygga spännande hus, av leran och av det som växer på platsen, utsmyckade, lekfulla. Bland fruktträden och på ängarna, som är fyllda av sommarens alla gula, blåa, vita och röda blommor, kommer människorna att dansa, sjunga, älska.

Medan hon berättade såg jag hur hennes ansikte förändrades, jag såg den skönhet som hennes mor måste ha haft. Hennes svarta kraftiga hår var stort och krulligt.

Detta är min urmoder, tänkte jag, detta är Bibelns Eva, jag blev alldeles varm och kunde inte låta bli att njuta av att se på henne där hon satt.

Hon berättade att när hon var ensam på stranden kunde hon ta upp en rund sten, se hur den förvandlades till en fågel och sen flög iväg med sånger som hon lärt den.

Hon förvandlades alltmer, i hennes välformade öron hängde stora smycken av elfenben, på kinderna och på pannan var målat vackra tecken, på hakan hade hon en liten grop som hon målat röd. Hennes kläder lyste i rött och gult. Händerna var grova, de hade arbetat, men hon hade långa välformade fingrar, armarna var fylld av dekorerade band och metallringar.

Jag såg på henne. Hon log mot mej, ett varmt leende. Jag kunde inte låta bli. Jag sträckte mej över bordet, tog med båda händerna om hennes huvud för att kyssa henne. I samma ögonblick försvann hon och jag höll mellan mina händer en vas med blommor.

Från en altan vid Egeiska havet

I staden Kavalla i norra Grekland äger en svensk vänförening ett hus. Där kan konstnärer få bo. Min sambo Lena och jag tågluffade dit, genom östeuropa. Bodde hos servasmedlemmar. Servas är en fredsorganisation vars medlemmar kan bo hos varandra. Lär man känna varandra så startar man inte krig. I Bukarest bodde vi hos ett äldre par, en f d skogsforskare. De upplät sina sängar och låg själva i hallen.

Mannen visade oss staden, berättade: "Här på torget stod vi när Ceausescu började sitt tal från en balkong. Sakta hördes protester. I fönsterna kunde man se militärer med kpistar. Protesterna blev högre, skulle de börja skjuta? Ceausescu kom av sig, började om. Så kom en helikopter och förde bort honom."

Dagen efter gick vi i centrum och såg målade kors på asfalten. Där hade den nya regeringen låtit slå ihjäl demonstranter.

Jag sitter skönt på en altan med utsikt över Egeiska havet och det väldiga landskapet är torrt och skrynkligt som på en gammal jätte. Som inte kliar sej trots att små kryp bygger hus på hans hud och bilar kör som dårar. I huset där jag bor har konstnärer hållt vin på sina akvarellpapper och sett färgen berätta om livet. Här har författare skrivit om längtan och att livet, mänskan och världen är obegripligt ond, andra har skrivit om livets skönhet. Andra

åter har skrivit om orsak och verkan: världen gör människorna eller människorna gör världen. Eller förstör världen. Någon har skrivit att allting är som det är och kan inte vara annorlunda.

Längs stränderna har gudar och hjältar vandrat, sett båtar komma och fara med flaggan halad eller hissad, tänkt de stora tankarna och kanske hållit tal till det väldiga havets vågor. Några har bett om hämnd för himlens alla oförrätter.

Det är inte lätt för en simpel människa att vara i en sådan pretentiös miljö. För att få ro går jag ner till stadens torg och sätter mej på en bänk trots att där redan sitter en gud.

Guden motar inte bort mej även om han ser lite besvärad ut. Jag frågar:

– Förlåt, var kommer Ni ifrån? Guden ser överlägset på mej, reser sej och går.

O Jesus, tänker jag, men jag förstår och medger, jag har inte offrat något. Och inte har jag krupit vid gudarnas fötter. Men en gud borde veta bättre och att tystnad slår hårt.

Hur som helst det är också skönt, nu får jag vara ifred. Jag kan tänka att när stenarna rullar ner för berget så är det inte av egen fri vilja, de är tvingade av tiden. Och när det stora havets vågor griper dessa nedrasade stenar är det för att kyssa dem, smeka dem och ibland våldta dem, drivna av årmiljoners längtan. Då blir vinden svartsjuk, sätter en väldig fart och kastar vågorna så de krossas i tusen bitar.

Ja så kan mina tankar gå samtidigt som jag kan se solen gå ned bakom de höga blåa bergen. På det nära bergets topp ligger en gammal borg. Och det finns flera runda kyrkor, det är väl där som gudarna bor.

På torget är det tämligen fridfullt. En man står på en balkong och slipar ett bord. En taxichaufför sitter i sin bil och sover. Flera båtar ligger förtöjda

vid kajen, i en telefonkiosk talar en man med sin hustru och säger att han älskar henne, har alltid älskat henne och kommer alltid att älska henne. En buss rör sej och flera bilar, en del med takräcke. Människor har kassar i händerna. En mamma håller sitt barn i handen och en ung man håller sin arm runt sin flicka, som snart ska bli kvinna. Det finns en fruktaffär, ett apotek, en bensinmack, en klädaffär och många andra affärer. En liten flicka ser lite vilsen ut och en ensam duva plockar rester på det öppna stenbelagda torggolvet. Några träd står i rad och det finns fyra vårdade blomsterplanteringar. Det hänger tvätt på tork och det finns många reklamskyltar.

På en bänk sitter en man och skriver. Han skriver det ni nu läser.

Plötsligt kommer guden tillbaks och sätter sej intill honom.

– Vad skriver du, frågar guden.

Han som skriver svarar:

– Egentligen skulle jag inte svara dej för du svarade inte när jag ställde en enkel fråga. Men jag är en god man, jag ska svara dej uppriktigt. Jag skriver ned vad som händer, för inte kan väl du hinna med och se allt.

- Då suckar guden:
- Tror du inte att det tröttar ut mej.
 - Nej tvärtom, jag skriver för att underhålla dej, så du inte ska ha tråkigt.
 - Det var en annan sak, svarar guden, det var hyggligt av dej, kanske kan du komma en dag och berätta även för de andra gudarna vad som händer.
 - Visst vill jag det, men kan inte du berätta något för mej om vad som har hänt här, det är en väldigt mäktig plats.
 - Nog finns det mycket att berätta. Du ska veta att här vid havet och de stora bergen har gudarna, hjältarna och människorna krigat, älskat och vandrat längs stränderna. Ständigt har nya gudar skapats, ständigt har det kämpats, ja, det har varit en evig kamp.
 - Det låter inge vidare trevligt, säger jag, så ni gudar bråkar också?
 - Jo, nog gör vi det.
 - Jag trodde gudar förstod bättre.
 - Du är konstnär förstår jag.
 - Jo, det kan man kanske kalla det.
 - Har du hört talas om guden som föddes med bakbundna händer och skulle befrias först om han kunde måla den vackraste av alla målade bilder.

– Så ni gudar målar också. Hur gick det för honom?

– Jo, det gick bra, för guden tog hjälp av många djur, fåglar, fiskar, fjärilar, ja till och med maskarna och skorpionerna hjälpte honom. När bilden var färdig blev alla gudarna så förtjusta att de lät hänga upp bilden på himlen och befriade guden som målat den. Men en gud blev riktigt jäkla avundsjuk och han gjorde allt för att förstöra bilden. Gudarna bestämde då att bilden bara skulle bli synlig för dem som hade det rätta sinnelaget. Det hade ju inte den avundsjuke guden så han kunde aldrig se den och därmed inte heller förstöra den.

– Det var intressant, men du säger det rätta sinnelaget, vem avgör det?

– Vi röstade helt enkelt.

– Låter demokratiskt, vi människor anser också att om alla får rösta så är det det bästa. Men har du tänkt på vad som hade hänt om de flesta av dina gudakompisar skulle ha onda sinnelag, samma sinnelag som Hitler, han som ville utrota vissa människogrupper. Hur skulle ni gjort då?

– Du ställer en intressant fråga, tål att tänka på, tyvärr har jag inget bra svar, vi gudar är inte så

allsmäktiga som man kanske tror. Men jag ska ta upp fråga på nästa möte.

– Kommer du på svaret så vill jag veta det för jag är rädd för att vi människor börjar få det problemet. Men vad hände sen med guden som inte kunde se bilden?

– Han gjorde sej osynlig. Jag skulle tro att han smyger omkring lite överallt.

Guden reser sej.

– Nej, nu får du ursäkta, det är bäst att jag går till de mina, vi har en del att ta hand om.

– Ja, det kan jag tänka mej.

När guden gått ser jag ut över havet. Det ser ut att blåsa upp.

Klump-Johan

På biblioteket i Falun satt en lapp på anslagstavlan: "Vill du skriva med kropp och själ, ring Rita." Jag ringde och vi blev en liten grupp. Vi utgick från ett ord och sen skrev vi utan att tänka, skrev med bara kroppen och själen i en kvart, tiden kunde variera. Denna berättelse kom till då vi valt ordet: Klumpig. Jag har efteråt låtit tanken slipa texten.

Det kan tilläggas att religioner aldrig har varit något för mej. Börjar man tro på något osakligt så kan man hitta på vad som helst. För mej räcker det med att livet är obegripligt och att det i sej ger en svindlande poetisk känsla. Ska vi göra världen bättre behövs det mer kunskap, även om det obegripliga.

Att han var klumpig det kände alla till, inte minst han själv. Han snubblade när han gick, han slog sej när han lekte och hade alltid sönder saker om han så skulle laga något. Ständigt blev han påmind om sin klumpighet, ständigt tjatade man på honom.

Man skulle kunna tro att det var en olycklig människa men så var det inte. Han hade tidigt accepterat sej sån han var. Visst blev han förbannad och svor men han lät det aldrig gå ut över sej själv och han var aldrig långsint varken mot sej själv eller mot andra.

En natt hade han en tanke som han förstod att han borde tala med en präst om. Så dagen efter gick

han till prästgården. Han kom dit på kvällen, det var mörkt och när han skulle öppna grinden så hade han sönder haspen för att han tryckte grinden åt fel håll och redan på gången fram till huset trampade han snett, ramlade så han blev blöt för det hade nyligen regnat och den stora prästvakthunden rusade på honom och skitade ner honom med sina stora tassar. När han kom fram till ytterdörren hittade han inte ringklockan så han knackade på fönstret som han kunde nå, och givetvis gick rutan sönder. Ja sånt är livet för en som är klumpig, sa han till sej själv. Men det sa inte prästfrun som kom springande och öppnade dörren. När hon såg vem det var blev hon förskräckt och ville köra iväg honom. Men hon kände att gud inte skulle tycka om att hon gjorde det så hon förbarmade sej och släppte in honom. I tamburen råkade han slå omkull en krukväxt som stod där för att välkomna gäster och när han skulle hjälpa till och ta upp skärvorna och blomjorden så skar han sej så att blod kom och droppade ner på den ljusa hallmattan. Min gud, skrek prästfrun, men la genast om hans sår för det förstod hon att gud ville att hon skulle göra.

När hon stod där och höll honom i handen kände hon en inre värme strömma genom hennes

kropp och hon förstod att det är ett tecken från herren att hon ska krama om honom. I samma ögonblick kom prästen själv och blev genast upp-rörd och såg en synd begås i sitt eget hus. För han förstod av egen erfarenhet att en kram är början till en lust och en lust är början till en synd. Men han behärskade sej och sa med en gudomligt förlåtande ton:

– Men är det inte klumpige Johan, vad kan han vilja?

Klump-Johan gjorde sej loss från prästfrun som nästan inte ville släppa honom.

– Jo, jag skulle vilja berätta om en sak som jag tänkte på i morse och som jag tänkt på hela dagen, sa Klump-Johan.

– Det låter intressant, svarade prästen.

– Jo, jag tänkte den i natt men det var som om jag var tvungen att ligga kvar för att få tanken färdigtänkt.

– Vad handlade den om då?

– En gång ramlade jag och låg på vägen. Det var en kall höstdag men jag tänkte att det egentligen är rätt skönt att ramla, bara man tillåter sej att ligga

kvar och vara stilla. Då händer det något, ens tankar blir liksom klarare och man kan se allt i ett förklarad skimmer.

– Jaså, det var vackert tänkt. Ja du tänker mycket. Var det detta du tänkte på i morse också, berätta nu så jag får höra.

– Har prästen kanske sagt något han ångrat någon gång?

Inom sej tänkte prästen på alla de gånger som han sagt saker som han innerst inne inte förstod eller kunde stå för, han svarade undvikande.

– Det har vi nog alla gjort. Får jag höra nu vad du tänkte på. Det var ju för det du kom hit, eller hur?

– Finns det frihet i paradiset?

– Självklart, frihet är det finaste vi har så visst finns det frihet i paradiset.

– Men finns det frihet så måste det betyda att man kan välja.

– Visst finns det frihet att välja i paradiset, sa prästen

Klump-Johan envisades.

– Då måste det finnas ondska i paradiset och då är det ju inget paradiset?

– Det finns förstås ingen ondska i paradiset, så är det, det borde du förstå. Prästen var nära att avsluta samtalet. Men Klump-Johan gav sej inte.

– Inte finns det någon valfrihet om man inte kan välja det onda. Ondskan är en förutsättning för valfriheten, eller hur? Och finns det ondska så kan det ju inte vara ett paradiset.

– Det där förstår du inte, svarade prästen nu både irriterat och nonchalant och fortsatte.

– Jag tror bestämt att du tänker för mycket och du ska veta att verklig frihet är att inse det nödvändiga.

– Vad är nödvändigt då?

– Det är att inse gränserna för vad som är möjligt.

– Jaså det finns gränser i paradiset?

– Jovisst, självklart, när man lär sej att inte överskrida gränserna då har man kommit en bra bit på vägen till paradiset.

Klump-Johan tänkte ett tag. Sa högt för sej själv. "Man kan alltså gå över gränsen i paradiset."

I stället för att ifrågasätta detta säger han:

– Förresten, talar man alltid sant i paradiset?

– Javisst, självklart.

– Då finns nog inte paradiset i alla fall. Ja jag menar att man måste kunna säga en lögn om det ska finnas en valfrihet.

Prästen såg faktiskt förbryllad ut, tänkte ett tag och sa:

– Tack Klump-Johan, det har varit intressant att få höra dina tankar. Jag ska fundera vidare på dina frågor och ska nog ta upp dem i min predikan. Så kom till kyrkan på söndag.

Blåbär och direktörer

I slutet av 60-talet jobbade jag på KFs stadsplanekontor i Stockholm. Mycket av jobbet gick ut på att utreda och planera för nya stormarknader. Jag kallade de stora byggnaderna för vår tids katedraler.

Jag böjer mej ner och plockar ett blåbär, tar flera, fyller hela näven.

Långt borta sitter direktörerna vid ett stort blankpolerat bord. Direktörerna visar med diagram hur konsumtionen kommer att öka. Vi måste bygga storköp.

Det är gott att fylla hela munnen med bär, känna hur saftigt det blir i munnen. En söt vild smak.

Ingenjörerna tillkallas, lägger sina ritningar på det blanka bordet. En ny väg behövs. Så måste man spränga.

Mina fingrar blir rödblåa och det doftar skog.

Ritning efter ritning rullas ut. Vitt papper med svarta linjer. Överingenjörerna pratar. Direktörerna lyssnar.

Jag lägger mej ner i riset och plockar bären med munnen. Ovanför mej hör jag vinden.

Någon talar om visioner och utveckling, nya ritningar och utredningar. Ekonomerna lägger fram sina siffror och beräkningar.

Långtifrån hör jag ett brus, kanske är det havet. Jag lägger mej på rygg och ser molnen. Marken är varm.

Vid ett annat bord sitter politikerna. Vi måste hålla igång ekonomin, skapa sysselsättning. Vi behöver pengar till välfärden.

Från träden hör jag fåglar, korta snabba kvitter, men också lugna långsamma läten. Jag känner myror komma krypande längs benet strax ovanför strumpan.

Direktörerna, ingenjörerna och politikerna sammanträder.

Jag reser mej upp och blåser försiktigt bort myrorna och ser på dem när de irrar vidare.

Det krävs stora beslut. Problemen ökar. Runt bordet ser de på varandra, blickar irrar från den ene till den andre. De tvekar. Några sitter framåtlutade och pratar ivrigt.

Vinden ovanför mej tar i, himlen blir blågrå. Cumulusmolnen tornar upp sej. Men vinden är varm och jag sitter kvar. Plockar åter handen full med bär, fyller munnen.

Ingenjörerna, ekonomerna, politikerna bestämmer sej, vi kan inte gå bakåt. Besluten fattas, skrivs in på datorn och justeras direkt.

Jag känner några regndroppar, på den grå stenhällen intill blir det små mörka blötfläckar.

De stora besluten om utvecklingen är fattade. Maskinerna kan sätta igång.

Plötsligt kommer det ett våldsamt regn. Jag blir snabbt genomsur, dyngvåt på några sekunder. Känner rännilar i ansiktet, det droppar från näsan. Vattnet rinner längs kroppen. Det svalkar skönt.

Maskinerna arbetar. De gräver, spränger, fyller, omarbetar allt. Nya maskiner, som blir större och större.

Efter regnet kommer vinden. Jag känner att huden blir kall. Jag lägger mej ner i det blöta riset. Den

varma marken värmer mej. Nu hör jag inte fåglarna längre. Nu lyssnar jag på träden. De gungar, böjer sej. Kanske vill de mej något.

De som leder utvecklingen sitter i sina nya rum och med hjälp av sina nya smarta datorer styr de sina väldiga maskiner.

Jag försöker tolka trädens språk. Segt och envist står träden kvar. Vill de berätta om oviljan att ramla omkull, bara böja sej lite sen resa sej igen?

Direktörerna och hela beslutsgänget börjar bli oroliga, det blir allt svårare att kontrollera maskinerna.

När jag ser träden röra sej mot himlen, där molnen jagar, blir jag yr och känner att jag måste finna något fast att hålla mej till. Jag reser mej och ställer mej med bröstet mot det stora trädet. Omfamnar och sträcker mina armar runt trädet, når precis runt. Det känns tryggt. Jag vilar.

Utvecklingen går allt snabbare. Plötsligt får maskinerna egen vilja, börjar gå av sej själva. Direktörerna, politikerna blir oroliga. En av ingenjörerna föreslår att man kan göra små bomber som man kan sätta in i maskinerna och som

man kan fjärrstyra. Snabbt börjar man tillverka bomber i små handstora bitar. Med hjälp av mutor, angiveri och infiltration lyckas man nästla in vapnen in i maskinerna.

Trädet rör sej lugnt. Jag följer med i den sakta rörelsen. Trädet och jag böjer oss, gungar tillbaks. Sakta. Nu är det inte träden eller vinden som talar. Nu hör jag jordens röst. Det är själva jorden som vill mej något. För att bättre förstå jorden tar jag av mej skorna och jordens svalkande värme går in genom fötterna och upp i kroppen.

När maskinerna inser att de är infiltrerade av små vapen bestämmer de sej för att ta hela jorden som gisslan. Vi spränger oss själva i ett enda stort kollektivt självmord om ni inte desarmerar alla vapen.

När jag står där lutad mot trädet, sakta gungande fram och tillbaks blir fötterna varmare och varmare och jag känner mej delaktig i något stort.

Direktörerna och hela gänget som skulle leda utvecklingen, lyfter uppgivet sina händer och höjer den vita flaggan. Maskinerna kräver då att alla vapen, stora såväl som små, ska plockas bort och oskadliggöras för alltid. Ingenjörerna lovar att göra så. De ber maskinerna gräva ett stort hål, där de

ska samla och lägga ner alla vapen. Maskinerna gräver en dag, två dagar, hela året, hela nästa år och hålet blir allt större.

Under mina fötter känner jag jorden vibrera.

Jag ska få världen att svara

Jag minns inte när och varför jag skrev denna historia men jag minns att jag läste den högt i Falun på orkesterföreningens årsfest samtidigt som en kvinna improviserade på piano. Kvinnan gick en tid senare med en ryggsäck full med stenar ner i ån efter att hennes man gått ifrån henne.

Är livet en kamp och är vi människor i första hand konkurrenser? Ja det finns onekligen många frågor som man vill ställa till världen.

En afton när solen håller på att gå ner, när vinden har avtagit och det blir tyst omkring mej vill jag få världen att svara på mina frågor: Lever ljuset? Har träden och blommorna en själ? Är livet en längtan?

Trots att jag upprepar frågorna svarar inte världen, jag är inte säker på att den ens lyssnar. Jag är inte blind, jag ser den, men jag vill få den att svara. Om jag så ska ta till våld. Jag knyter näven och slår så hårt jag kan. Ja, jag till och med springer med huvudet före och kastar mej rakt mot världen. På alla uppkomliga sätt försöker jag få världen att svara. Mina händer är blodiga. I ett ögonblick tror jag att jag fångar ett svar men det rinner mellan mina fingrar. Tyst, hårt och överlägset låter sej världen inte beröras.

Till sist lägger jag mej raklång på den kyliga jorden och ber med knäppta händer: O gudar, ni som skapade världen, är det så att de rika måste bli rikare för att vi alla ska få det bättre? Måste vi ha mer av det vi redan har för mycket av? Och varför måste vi förstöra solens strålar?

Men gudarna bara ler i njugg.

Då blir jag återigen förbannad. Tar fram mina pistoler, skjuter mot gudarna.

Men inget händer, de bara tittar ännu mera tidlöst på mej. Då förstår jag att de har skottsäkra inte bara västar utan hela dräkter på sej, det lönar sej inte att skjuta. I stället bestämmer jag mej för att hungerstrejka. Men efter fjorton dagar är jag tvungen att ge upp. Det finns inte tillstymmelse till medkänsla hos gudarna. Inte ens gudinnorna bryr sej.

Världen är hård, tänker jag. Den vill inte svara, och gudarna vill inte hjälpa mej. Vad ska jag göra?

Jag får väl prova andra knep: Jag dansar, sjunger, spelar teater, spelar musik. Håller i en blomma. Jag envisas, ger mej, har tålamod. Talar tyst, talar högt, talar inte alls. Läger patiens, lyssnar, känner dofter.

Jag sätter mej vid ett bord, ställer mej i en dörröppning. Rullar en sten ner för ett berg, hindrar vinden, ser på molnen, torkar bort daggen.

Ja, jag prövar allt. Världen finns där hela tiden och jag har gett mej fan på att jag ska få den att svara, om jag så ska strypa den.

I ett svagt ögonblick tänker jag att jag ska spela rysk roulett. Kanske låter sej världen bevekas i det ögonblick då jag klämmer åt avtryckaren, strax innan den vet om det ska bli ett klick eller ett skott. Då kommer den att reagera, öppna sin mun och svara, kanske till och med skrika. Men jag är för feg. Mitt liv är trots allt viktigare än om världen svarar eller inte.

Jag ska göra ett sista försök. Jag ska lägga ut en gåva. Men vad kan locka världen? Kanske en säck med pengar, med äkta USA-dollar? Knappast rubel. Behöver världen mer mat, är världen hungrig? Jag försöker locka världen med allt tänkbart och otänkbart, även med ologiska spekulationer. Men förgäves, världen låter sej inte bevekas.

Kanske världen vill bli sedd? Ja, så är det nog. Om jag sätter mej alldeles stilla och tittar länge på världen, eller om jag kikar genom ett nyckelhål? I

dagarna sitter jag, i veckor. Nej, inte bryr sig världen om det heller. Den är lika tyst.

Vad är det världen mest av allt vill?

Ni har förstås redan räknat ut det. Världen vill mest av allt bli glömd. Bortglömd helt enkelt. Jag ska låtsas som om världen inte finns, inte tänka på den, inte känna den, inte tro på den. Ja, jag ska ge blanka fan i den. Det är det världen vill. Ja, det är ju det enda som återstår. Jag har provat allt annat. Och förresten, är man glömd så är man fri, fri från krav, fri från ambitioner. Världen vill bli glömd och fri, så enkelt är det, fri från ansvar.

Ni ska veta att jag försöker. Oj, vad jag sitter där och glömmer världen, glömmer och glömmer. Dagarna går, veckorna. Men det är som om världen finns ännu mer ju mer jag försöker glömma den.

Jag ger upp, tar en promenad, går ner till ån, börjar underhålla mej själv. Något måste jag ju göra.

Vattnet i ån rinner sakta. Jag har burit med mej min saxofon, tar upp den och spelar, långa ensamma toner. Också korta toner snabba som svalorna. Jag spelar länge, ja mycket länge.

Plötsligt får jag se att vågorna bildar mönster som liknar mina toner. Och ännu märkligare är det att om jag spelar och samtidigt tänker på något så

formar vågorna denna bild. Jag tänker på en man som sitter i kostym vid ett stort skrivbord och som försöker höja lönerna för städerskorna. Detta ser jag i vattnet. Jag tänker på ett barn som täljer till ett brännbollsträ och som har läderskor med små dubbar i sulorna för att inte slita ut de så fort. Jag tänker på en mor, som lägger ut en ren duk på sommargraset och dukar fram bullar, saft och kaffe. Jag tänker på en pojke som syr en flagga. Och på en som har hatt, myggjagare och insydda gabardinbyxor. Medan jag spelar och samtidigt tänker glider ett långt band med bilder sakta nedför strömmen. Bild efter bild visar sej i vågorna.

Jag börjar också upptäcka att ljuden omkring mej spelar med. Från bygget intill hörs hammarslag. Bilarnas susande bullerbrus. Men också vinden i träden, den varma marken pulserar, det sjunger i solstrålarna. Ja, det blir till slut som om alla ljuden bildar en enda stor orkester.

Och som vi spelar, för solen, månen och stjärnorna. Vi spelar för tystnaden, vinden och evigheten. Vi spelar för glädjen och sorgen. För alla trogna och alla otrogna, för alla som dansar.

Jag blir alldeles varm och börjar svettas.

Då händer det allra märkligaste. En vindil kommer, det är som om en sval hand lägger sej på pannan och runt nacken. I samma stund minns jag en gammal byggnadsarbetare i blåställ och keps. Det var sommar. Han satte formar nere i den stekheta grunden. Jag hantlangade, bar fram bräder. Minns att han berättade för mej om sin fru, hon hade cancer. Hur han tog hand om henne de sista åren hon levde. Han lägger en av sina stora händer på min axel och säger: Glöm om ljuset lever eller inte? Glöm om träden och blommorna har en själ eller inte? Det finns de som behöver dej.

Jag minns hans kraftiga armar, minns hans nötta hammare, sliten som han själv, men han hade pigga varma ögon.

Skådespelaren

I Falun spelade jag mycket teater. Ett Carl Larssonspel, Tidernas kallas, uppförde vi utombus i tio somrar. Vi gjorde också under flera år stadsvandringar med teaterinslag. Vi spelade på Stadsteatern och i Kristine kyrka. Ofta engagerades proffs. Jag fick ofta högstatusroller, vilket jag egentligen inte önskade, hade hellre spelat clown eller liknande. Det var en rolig tid.

Onekligen en härlig känsla att stå i ett stort rum, få leva ut allt man har. Men jag förstår också hur tom och ensam man kan känna sej efteråt, när det blir tyst och man går hem.

När jag står bakom de svarta byxorna på teatern, strax innan jag ska ta ett steg framåt, gå ut på scenen, ska jag tänka: det här gör jag för att roa gudarna och för att underhålla mej när hösten är mörk, när löven fallit av och ligger brunblöta på marken. När jag tar steget och går in i strålkastarljuset ska jag också tänka: vi människor behöver bli sedda. Kanske finns själva livskraften i att bli sedd. Men man vill bli sedd för den man är. Kunna säga: Detta är jag.

Jag tar steg, går in på scenen. I min roll ingår en fjäder, tar fram den, håller den mot ljuset, blåser på den och släpper den samtidigt. Fjädern gör en bana i luften, snurrar till och sjunker sakta, mjukt ner

mot golvet. När fjädern bottnat och lagt sej på scengolvet, sätter jag mej ner med benen i kors, ser på fjädern, tar upp den med händerna och känner hur lätt den är. Så lätta är vi. Jag, du, vi alla. Men vi är inte bara en fjäder som sjunker, vi är något mer. Vi kan tänka och vi kan minnas. Jag kan tänka: tänk om far och mor sett mej nu. En storskäggig man, med svart rock med vinröda bårder, med en rund liten svart mössa och små stålbågade runda glasögon, sittande på stadsteaterns scengolv i strålkastarljuset. Vad hade de tänkt? Det kunde man inte väntat sej, kanske far tänkt. Eller: livet är något mer än funktion och pengar som mor tänkt. Kanske hade far och mor lett mot varandra kärleksfullt, det där innerliga leendet som de aldrig hann visa i livet. Kanske hade mor också tänkt: vi kämpade nog för mycket för att nå det möjliga och vi blev besvikna för att det inte var möjligt. Tänk om vi istället hade ägnat oss åt det omöjliga, dit som bara drömmarna kan nå, kanske livet hade varit lättare då?

När jag värderat fjädern en lång stund reser jag mej sakta, mina stora tunga svarta kängor står stadigt på scengolvet och jag säger mitt manusord: Ansvar. Hela teaterlokalen fylls av kraft, av tidens

stora tunga kraft. Min bullriga röst upprepar: Ansvar mot ögonblicket eller mot framtiden? Publiken ska känna att detta är varje tids stora ödesfråga.

Innan jag säger mitt nästa ord väntar jag och låter hela teatern fyllas av tystnad. I tystnaden kan jag höra alla tankar prassla.

Någon tycker att tystnaden är för lång och väntar otåligt på fortsättningen. Vad blir nästa ord? Men andra tar vara på väntan, och de fyller väntan med en promenad i skogen, hör sina egna steg och hur stegljudet förändras beroende på marken. De kan önska att de gått mer barfota, känt det fuktiga gräset svalka benen och upplevt blötleran som pressades upp mellan tårna. Någon öppnar sin dörr mot minnen, tänker på när de flydde från ondskan, genom ondskan och att de aldrig kommer fram, men ändå kan försona sej, tänka på att de inte har någon framtid, men ändå har en tid, en tid som de kan linda runt sej själva och hålla själen varm. I det tysta ögonblicket minns någon också en blomsteräng med fibblor, blåklockor och violer eller en varm skön sommarkväll när man och hustru satte upp ett tält i strandgräset och de två barnen lekte vid sjökanten med pinnar och stenar. En annan öppnar sin dörr mot drömmen. Den dröm som handlar

om att man kan sträcka ut sin hand och ta på något, något som finns, som känns i fingrarna.

Nu har publiken väntat länge på nästa ord, några har börjat röra sej oroligt. Jag tar sats för att säga mitt nästa ord, nu ska jag säga mitt andra viktiga ord, ett ord som manusförfattaren tänkt länge på. Men inget händer. Jag anstränger mej till det yttersta men ordet vill inte fram. Jag tar ett steg för att hjälpa ordet, kastar armen framåt, men inget händer. Kraften finns inte. Jag blir rädd, böjer ner huvudet och blundar. Jag försätter mej i ett tillstånd av överklighet, går in i mej själv, glömmer publiken, gör det som en skådespelare aldrig får göra: jag blir privat och tänker vad gör man när man inte har något ord? En gång hade jag hela huvudet fullt med ord. Nu har manusorden inte längre någon innebörd, kraften har gått ur dem och nu står jag här tom på ord och kraft. Jag måste hitta mitt eget ord, tänker jag. Men jag inser genast att det är förmätet att tro mej om att ha ett eget ord. Istället tänker jag att det måste finnas ett ord bland alla dessa ord som sagts under årtusenden, ett ord som också kan ha bäring i mej. Jag tänker på Homeros ord om människans eviga resa, på Shakespeares alla ord om makt och intriger, på Strindbergs ord om kärlek

och hat, på Karin Bojes ord om ömhet och längtan. Men alla orden från historien ger mej snarast en känsla av frånvaro och inte den närvaro som är nödvändig för att ge mej kraft att säga det.

I stillheten och tystnaden och stående på scen-golvet kommer jag att tänka på Wittgenstein, han ville också ge människorna de rätta orden. Varje dag i hela sitt vuxna liv försökte han vidga språkets allmängiltighet, försökte tänja gränsen, men tvingades inse språkets omedgörlighet, inse att den frid man kan hoppas på endast finns i accepterandet av att om det viktiga måste man tåga.

Ändå kommer många att i eviga tider fortsätta letandet efter ordet som innehåller allt viktigt man kan säga. Många kommer att hitta ett namn på någon gud eller ideologi eller varför inte teknik, marknaden, ekonomi, eller rättvisa, lycka. Många kommer att säga att själva sökandet efter ordet är målet. Kanske kommer någon att säga att det finns inget ord som kan stå för sej självt. De viktiga orden finns bara i relation till andra ord och till människor med samma ord. De viktiga orden är alltid jag-du-ord. Som Martin Buber redan sagt, det finns inga ensamma ord.

Så står jag där, ensam på den stora scenen. I det mörka havet sitter en publik och väntar på min nästa replik om så bara ett ord. I ett försök att återta min pondus, sträcker jag på mej, lyfter mitt huvud högt. Men istället för att göra mej starkare börjar allt snurra. Jag grips av en svindel. Alla felaktiga ord snurrar i min arma skalle, i en vild dans. Ord som förhoppningar, svek, skuld, missförstånd, oförrätter, konkurrens, krig. De hårda mörka orden jagar, kommer rusande som väldiga vågor. Allt svindlar. Jag måste blunda för att inte tappa balansen. För att komma undan slår jag mina armar runt mej själv, tvingar mej att bli lugn.

Lika plötsligt blir allt stilla. Orden som rusade i min skalle försvinner, det blir tyst. Jag vågar inte öppna ögonen, vilar i stillheten. Står så länge, tills nyfikenheten tvingar mej att se. Öppnar ögonen. Det är mörkt. Jag stampar på golvet, sparkar hårt på det. Det låter som om jag står på en trumma. Jag börjar minnas: här stod jag på en scen och jag ledade efter ord att ge till publiken. Nu har publiken gått. Medskådespelarna har gått. Vaktpersonalen har släkt och gått.

Jag blir egentligen inte rädd, åtminstone inte desperat, som man skulle kunna tro. Jag står på golvet, knäpper mina händer, inte för att be om förlåtelse, som man skulle kunna tro, nej för att bättre kunna samla mej och tänka över min situation. Vad gör en människa i detta läge. Ensam i en kolsvart teaterlokal. När jag stod där vid byxorna innan jag skulle gå in på scenen, var jag helt inställd på att jag skulle göra mitt bästa, ge allt. Aldrig tidigare skulle publiken ha sett något liknande. Det var min uppriktiga ambition. Nu har det blivit fiasko, förstår jag. Förmodligen blev jag utbuad. Alla mina kamrater är besvikna på mej.

Här står jag ensam i mörkret på en scen, omkring mej är det tyst, bara tyst. Jag fann inte mitt ord och vad gör en människa som har tappat sitt viktiga ord, det ord han skulle ha sagt till människorna? Ordet som får blommor att växa, fjärilar att leka och som ... Ja kanske var det kärlek jag skulle ha sagt ... men nu är det ändå för sent, salongen är tom.

Men på teatern, såväl som i livet, åtminstone den delen av livet som är teater, finns det alltid en nödutgång. Och nödutgången heter aspekten, man kan vända på synsättet. Se saken från ett annat håll.

Man kan ta upp händelsen i handen och hålla den som om man håller i en kristall och sakta vrida den runt och se hur ljusfärgerna skiftar, från gult till rött, till blått och kanske till rött igen. Längre kommer publiken att minnas mannen i den svarta vackra rocken, med de vinröda bårderna, den svarta lilla runda mössan och med de smala gamla glasögonen, mannen som så länge letade efter ett ord så publiken tröttnade och gick hem. Kanske kommer dom att själva börja leta efter sina egna ord och förstå att det inte alltid är så lätt hitta dom rätta orden. Därmed kommer dom kanske också till en större förståelse för människors svagheter.

På en krog i Danmark

Att själv spela ett instrument kom sent in i mitt liv, jag var trettio år när jag på Portobello road i London hittade en ospelbar piccolaflöjt. Som jag köpte för två pund för att den var vacker. Kom tillbaka till Stockholm, köpte en riktig tvärflöjt och tog lektioner. Tyvärr har jag ingen naturlig talang, men var länge glad för att jag kunde spela efter noter.

På Kap Verde lärde jag mej spela altsaxofon och fick vara med i en karnevalsorkester. I Falun satt jag med i en orkester men tyckte att det var halvtråkigt att bara spela så inrutat. Satt ofta på jazzklubben och önskade att jag kunde improvisera. Ett tag spelade jag folkmusik och började lära mej spela utantill och kan nu även en del jazzlåtar. Då och då tar jag upp klarinetten, som jag nu spelar på. Och numera ligger katten oftast kvar.

– Det hände något ganska märkligt igår. Ja du vet, jag har känt mej rätt trist på sista tiden. Hade ingen lust att gå hem, gick ner till centrum, lodade mellan affärerna. Det var fullt med människor som vanligt, men i ett gathörn stod en man och spela klarinett. Jag stannade och lyssnade. Han såg lycklig ut. Gamla fina tradmelodier, det svängde behagligt. Ingen brydde sig, ingen la något i lådan. Det verkade inte beröra honom, han var helt inne i sitt spelande. Jag blev plötsligt glad och jag la mina mynt

och även några sedlar i lådfodralet. Mannen nickade glatt förvånat, och spelade vidare.

När jag var på väg hem såg jag mannen inom mej. Jag mindes när jag själv var gatumusiker och kom att tänka på en händelse.

– Jaså, du har spelat på gatorna, det visste jag inte.

– Nä, det var länge sen. Ja mannen fick mej att minnas den gången jag spelade i Danmark.

– Det får du berätta.

– Kul att du vill höra. Ja, det hade gått bra på dagen, hade gott om pengar så jag tog in på en sån där typisk dansk bondkrog. Korsvirkeshus med vasstak, du vet. När jag ätit drog jag mej in i baren. Där var fullt med folk, alla borden var upptagna, flera stod vid bardisken och lite överallt. Det var skumt, svag belysning, tunga tegelväggar och ekbord. Ett jäkla sorl och surr. Jag hade min klarinett med mej. När jag kom in i matsalen och såg efter ett bord fick en äldre vithårig man syn på mej. Jag såg att han sneglade på min klarinettlåda. Jag vet egentligen inte varför jag hade tagit den med, kanske var jag rädd att den skulle bli stulen. Mannen vinkade mej till sej och jag fick sitta på kanten vid hans bord. På bordet stod fullt med ölglas. Alla

drack, skrattade och sjöng och pratade. Mannen och jag kom i samspråk. Det var som sagt ett väldigt oväsen så jag hade svårt att höra och förstå hans danska. Efter en stund pekade han på ett piano som stod längst inne i ett hörn. Det var överlastat med grejer så man såg det knappt. Han reste sig, nickade åt mej att följa med. Vi gick fram till bartendern och mannen frågade om han fick spela på pianot. Det fungerar inte, sa bartendern. Mannen blev besviken, men det var som om han inte ville ge sej utan att ha kontrollerat själv. Han gick fram till pianot, plockade undan grejerna som stod på klafflocket, öppnade och prövade tangenterna. Det lät för jävligt. Han lekte med fingrarna, men gav upp. Det gick inte. Vi gick tillbaka och satte oss. Han var vänlig och frågade mej vart jag var på väg. Jag berättade lite om mina planer, hade tänkt mej ner till Medelhavet och hoppades hitta värmen, det var ju höst och jag har alltid haft svårt för mörkret. Då och då såg jag att han sneglade på pianot som om han inte kunde släppa tanken på att spela. Plötsligt tog han mej i armen igen. Sätt ihop klarinetten, sa han. Jag blev faktiskt rädd, vad menade han? Inte kunde vi spela. Men det var så mycket sorl att jag tyckte det kunde göra det samma, ingen

skulle i alla fall höra något. Han öppnade locket, tog en pall som stod i ett hörn. Spela det här, sa han, så slog han an några tangenter. Det lät för jävligt, men jag försökte i alla fall härma.

Jag gled på tonerna, tyckte ibland att jag fick fram ljud som lät som det ostämnda pianot. Han fortsatte att spela, på vissa tangenter fick han slå hårt för att det skulle höras något. Jag lyssnade in mej. Det verkade tokigt det hela, flera gånger tog jag ner klarinetten och stod bara och tittade på honom. Han skrattade, spelade vidare, det fanns något envist i honom. Människorna omkring pratade. sorlet steg allteftersom dom drack och ingen brydde sej.

Det verkade som om han ville något speciellt. Han lekte och sökte på tangenterna. Jag började ana något, en melodi, eller åtminstone ett slags ordning, som jag tyckte lät spännande. Jag tog upp klarinetten igen, letade mej fram. Det gick faktiskt att höra något som man kunde kalla musik. Mannen spelade på, jag försökte följa honom. Tonslingorna jag lyckades härma blev längre och längre. Jag tänkte inte, men sa till mej själv: Slappna av, låt dej fyllas av det du hör. Och jag spelade. Pianisten hörde mej och såg uppmuntrande på mej. Min

kropp började vibrera, armarna höjdes och fingrarna rörde sej av sej själva. Jag vred och bet i munstycket, fick till ljud som jag aldrig tidigare hade hört. Vi spelade båda allt högre och intensivare. Några vid de närmaste borden började lyssna, jag kände dem mer än jag såg dem. Jag blundade och lyssnade på pianot, blev alltmer upprymd och den gamle mannen tycktes ha kommit i trans, fingrarna lekte på tangenterna som om han aldrig hade spelat på ett annat piano. Då och då tappade jag mej, det krävdes en total koncentration för att hänga med. Men i musiken fanns en magi som fyllde mej och strax var jag där igen. Allt fler började lyssna. Jag anade att sorlet omkring oss la sej, I stället hördes vi desto mer. Normalt skulle jag blivit nervös, jag var ovan med att improvisera. Men det var som om fel inte fanns, allt var tillåtet, bara jag var kvar i tillståndet som pianot bestämde. Ja det var pianot som skapade, det fanns en musik inne i pianot, som vi tillsammans upptäckte.

Plötsligt hördes en röst, en späd kvinnoröst skar genom rummet, först bara en långt utdragen, ensam, vass, gäll ton. Det lät som ett häxvrål, ett avgrundsljud. Så började rösten skapa melodier. Jag såg ingen och jag började komma i ett tillstånd där

jag inte visste vad som kom inifrån musiken vi spelade eller vad som skapades av allt annat omkring oss. Rösten fortsatte och övergick mer och mer till ett slags melodiös ordning. Jag såg på mannen, undrade om han också hörde rösten. Det verkade så för jag hörde att han svarade på pianot, han spelade toner som vävdes in i rösten. Jag hakade på, spelade med, svarade kvinnorösten som blev alltmer klar, ren och vacker. Jag befann mej i ett märkligt tillstånd. Var helt omedveten om hur jag spelade. Kroppen, mina fingrar spelade själva, jag var bara åskådare till allt som hände. Samtidigt samlades människorna kring oss, några satte sej på golvet. Jag fick kraft av dem. Det var som om jag lyftes av deras blickar, svävade ovanför. Kvinnorösten, pianisten och jag talade ett språk som bara vi förstod. Jag kunde inte se kvinnan. Men det gjorde inget, rösten fanns och vi talade med varandra. Vi lekte, när jag spelade glada toner svarade hon med tunga grova läten, när jag spelade de lägsta jag kunde, svarade hon med de högsta. Det blev alltmer en lek mellan kvinnorösten och mej, men pianisten var med hela tiden som ett slags dirigent. Det var ju hans piano som bestämde, det var ur hans toner vi hämtade

våra melodier. Vi var som tre löv som irrade i vinden, närmade oss varandra, men så blåstes vi iväg åt olika håll, någon la sej på marken, vilade, tog fart igen och hann ikapp. Ibland for vi fram som i en stormvind, rusade allt vad vi kunde i fantastiska slingor, lika plötsligt kunde vi stanna upp, vara stilla, som om vi svävade på samma ställe. Jag såg på mannen, svetten rann, hela ansiktet var blodsprängt och fingrarna jagade som besatta på tangenterna.

Och pianot ändrade sej medan han spelade. Vissa tangenter slutade att ge ton, det struntade han i, fann andra. I stället gav han själv ifrån sig ljud, han sjöngpratade. Hela tiden visste vi att det var en lek, men vi lekte på fullaste allvar. Pianisten log mot mej, samtidigt som han jagade mej, ville besegra mej. Vi var sams igen. Så blev pianospelet lugnare, försiktigt bad han om förlåtelse för att han jagat oss. Och jag svarade med mjuka långa toner. Kvinnorösten blev svagare, till sist försvann den helt. Jag försökte locka den till mej men lyckades inte. Fick inget svar. Pianisten fortsatte och det blev åter ett spel bara mellan oss två. Allt fler tangenter vägrade att ge ljud, det var bara några få kvar. Musiken blev alltmer begränsad, men också alltmer djup.

När han spelade och varierade med bara tre toner kunde jag lägga till det som saknades. Så gav jag upp. Och när jag hade slutat, satte han punkt med ett stort skratt, det mullrade i hela lokalen och människorna bröt ut i ett enormt vrål. Ja du, det var härligt.

När jag såg klarinettisten i går blev jag glad. Jag såg inom mej hur rikt livet kan bli när man tillåter sej göra det oväntade. Det är så här livet fungerar, tänkte jag. Ingenting är färdigt, allt är möjligt och slumpen, är en skapande kraft, ungefär som mutationerna i naturen. Jag blev alldeles varm där jag gick trots det kyliga vädret.

Han sitter tyst, blicken irrar lite, men fortsätter.

– Jag kan nog säga att det förändrade min syn på livet.

– Igår menar du, tänkte du inte så redan tidigare?

– Jo, det gjorde jag väl men jag måste påminna mej själv ibland och igår blev jag påmind.

Höstmålning

Vad är konst? är en vanlig fråga. En del anser att det finns något som kan kallas god konst, något som gäller i alla tider. Jag anser att konst är en kulturfråga och att det finns en som man kan kalla konstvärld som ger sej själv tolkningsföretråde. Och jag tänker att vad man än påstår om konst så kan man lika gärna påstå motsatsen. Och det är väl själva idén med konsten.

På arkitektskolan myntade jag uttrycket: Etik går före estetik. Dvs innehåll går före form. Det fick jag ingen uppskattning för. Men så tycker jag än idag.

Jag vill att mina målningar ska vara gjorda med ett gott hantverk, vara tilltalande och att det gärna ska finnas något tvetydigt i bilden. När jag målar vill jag vara fri som ett barn men ha med min vuxna erfarenhet.

Solhösten omger mej. Jag har just målat två tavlor i olja. Mina händer är nedsmetade av färg och mossa som jag torkat mej på. Jag kan fortfarande ana ett landskap i mina bilder men jag kommer allt längre ifrån det. Jag vet inte själv vad jag är ute efter, men det är roligt. Bara fem meter ifrån mej sitter en hackspett, svart, vit och lite röd.

Bergen mellan de höga träden är blåa. Jag sätter en blå fläck på tavlan. Åter blir det landskap. Jag försöker tänka bara färg. Jag ändrar och ändrar, vill

bort från det föreställande. När man ger sej in i frihetens skog måste man ha mål och mening och kompass med sej. Vad söker jag? Kanske är det minnen, eller ska jag skåda framtiden? Penseldraget ska tvinga mej vidare. Där inne i duken finns ett liv som ska förlösas. Läger färg, smetar ut, täcker duken.

Finns elden i bilden? Den subtila elden. Inte grävskopans eld, eller reoplanens, inte ens en grå liten fågels eld. Bara bildens egen inre levande själ. Kanske, men ändå inte. Målar vidare.

Ord kommer från min lilla röda transistorradio. Det stora rummet fylls av samma ord, i går, i dag, i morgon. Ett krig, en värld. Livet är allvar. Svält, orättvisor.

Växthusvärmen skapar nya strömmar och vindar och bränder. Världsekonomin vill ständigt ha mer och makten är som en flyende vind. Och våra motord blir flyktiga som en sommarnatt. Och människan är inte tillräckligt begåvad för att förstå det stora och inte tillräckligt obegåvad för att nöja sej med det lilla.

Men hösten är vacker. Mystik. Ett blad, en förvisning.

Jag stänger av radion. Rör mej, går in i skogen.
Det är storhöst, skogen brinner.

När solen kommer tillbaka, för det har den lovat, ska jag åter måla. Men först ska jag andas den rena friska höstluften och insupa minnen från alla år som gått. Marken är lingon och kvistar. Luften är mygg och klar och de stora träden är höga. Jag sätter mej på den mjuka mossan. Mjukt, vått, svalt. Lutar mej mot ett träd.

Plötsligt kommer en limousin. Svart, med uniformklädd chaufför. Stannar. En man stiger ur.

– Bon jour, säger han och lägger till, je suis Mitterand.

– Olson, säger jag och sträcker fram handen, får det lov att vara ett lingon men du får plocka själv.

Mitterand böjer sej ner och plockar två stora röda mogna lingon och sätter sej på den våta mossan.

– Ca va? säger han.

Utan att svara säger jag:

– Kära Mitterand, nu när du har kommit hit och tränger dej på och stör mej i mitt viktiga arbete får du allt bjuda mej på en fransk löksoppa med ost.

Mitterand ber chauffören, som lägger ut en vit duk på marken, tar fram två stora rejäla franska bondtallrikar och häller upp soppan.

– Jag förstår att du har kommit för att se på mina bilder, säger jag. Vad tycker du?

– De kunde vara roligare, säger han.

– Ja, säger jag, men då får du allt ändra på världen först.

– Världen kommer alltid att vara sej lik, du måste skapa din egen värld.

– Men jag är en del av världen. Världen finns i mej även om jag försöker att inte låtsas om den. Jag stängde av radion alldeles nyss, ja det var faktiskt när du pratade, men inte försvann du för det.

– Det har du rätt i, säger Mitterand och ler nöjd.

Ända tills solen slutat glittra mellan träden för vi sedan en diskussion om huruvida Sartres tes att existensen kommer före essensen är riktig eller ej. Det vill säga om målningen finns först och sen är det vi med vår vilja som besjälar den. Och om vi måste vara besjälade för att kunna göra en besjälad målning? Och i så fall, är det världen som besjälar oss?

Vi för länge en intressant diskussion även om annat som vi inte heller har någon lösning på. Men att samtala om de stora frågorna är ju viktigt. Och

presidenten är en bra lyssnare. Han håller med mej när jag säger att även konsten har en moral. Vi diskuterar också frågan om konstnären bör ha en avsikt med sitt konstnärskap. På den punkten vill presidenten inte vara tydlig. Han säger bara något om att konsten är fri. Men inte fri från ansvar vill jag säga, men låter frågan vara.

– Får jag ett sista lingon, ber Mitterand.

Innan han åker i väg önskar han mej lycka till och ber mej komma till Paris och visa mina bilder.

När Mitterand har åkt vänder jag upp och ner på min tavla och fortsätter att måla. Innan jag avslutar flyttar jag solen ytterligare en gång på min tavla.

Valösmålning

1989 tog jag tjänstledigt och gick på konstskola. Lärarna var inte så intresserade av mina som de sa komplicerade målningar. Gick oftast förbi mej, satt hellre timmavis hos de unga tjejerna. Det positiva var att jag lärde mej att klara mej själv, lita på mitt eget tycke.

Berghällar och hav omger mej. Och tystnad. I tystnaden vaknar ljuden. En mås, ett smygande vågskvalp, kanske saknande vinden. En jagande fjärl, som fladdrar och vibrerar som små åttondelstoner och gör en luftlinje som ett charlieparkersolo, men det dränks i tystnaden och så hör jag bara färgerna och min egen andning. I tystnaden finns både den stora tomheten och den största fullheten. Kanske finns här det innerliga livet. Kanske är det så att det är bara den som vågar vara tyst som får höra de innerligaste orden. Men, tänker jag, dessa aforismer säger bara något om vår ständiga längtan att nå det omöjliga och vår ständiga vilja att gripa tag i ett hopp.

Berghällen jag sitter på är inte bara hård, formad av isar och stilla som urtiden, den är något mera. Den är den tunga basen för liv. Här har fötter trampat, på den har människor suttit och tänkt, längtat.

Här har vikingar eldat, härjat, supit och slaktat. Här har magikern sjungit sina obegripliga sånger för gudarna, bedjande om försoning och här har eldkvinnan dansat sin jävulsdans när den glödgade solen gått ner bakom den knivskarpa horisonten. Många har slagit på hällarna med väldiga påkar för att frammana urtidens kraft.

Nu sitter här bara jag, en belevad, sofistikerad betraktare, som med orden och tankarna försöker frammana kraften att måla.

Jag lägger mina fyra uppspända akvarellpannåer i en båge framför mej. Som en uppmaning kommer samtidigt vinden. Jag börjar som dirigenten ge rummet färg. Njuter när jag ser handen och penseln arbeta på papperet. Man måste vara stark när man målar, man måste våga måla. Det doftar hav. En mås pratar, men jag förstår inte, vi talar olika språk. Jag tror inte heller fågeln förstår vad jag målar, för jag målar inte som det ser ut. Kanske kommer jag att måla ett requiem för all drivved som dör i skönhet, men först ska jag måla vinden och ljuset.

Färgerna blir många, flyter in i varandra, lever och dör, men får åter liv när jag smeker med min magiska pensel, det havsgröna, blåsvarta och stenrosa. Det finns ögonblick som skär och det finns

ögonblick som smeker. Dirigentens partitur är sternarna han står på, solens gnister, hela hans liv och denna sprudlande vilja att finnas till.

Jag målar himlen, berget och en jagande fjäril. Trots att jag inte är färdig med vinden målar jag osynliga sjöjungfrur, solgudar och gudinnor, fala och ofala män och kvinnor. Mina fyra pannåer räcker inte till. Jag målar med min största pensel två stora ögon på den branta klippan. Så kan berget se ut över Nordsjön och säga att konsten är motsatsen till våld. Sekreterare och revisorer, kom, ni ska få se.

Jag målar ovetande om att himlen sjunker. Målningarna blir dag, fast det är kväll. Jag ler. Man ska måla det som är sant. Sanningen är att bilden är lik sej själv. Jag sjunger: Ge mej en dag, en sol och en vind.

Oh alla ni fridsamma, fredsamma, presidenter, generaler och statsministrar kom med mej in i mina målningar, dansa på hållarna, låt era ögon gnistra och era fötter skratta när ni inte kan stå still på den glödheta värld som jag målat.

Som tur är svalkar stänket, det salta och vinden den långa. Nu har jag arbetat färdigt. Nu kan jag vila. Sätter mej på den röda halvvarma hällen. Den

nedgående solen skär rakt in i tankarna som blir violetta. Världen är galen som livet och jag kan luta mej mot en knagglig sten, böja huvudet bakåt, se upp mot himmeln och tänka: Allt detta finns. Jag kan låta blicken vandra. Se den stora ekstocken, uppkastad långt på land och kommen ända från Amerika. Nu vilar den efter den långa resan, tillsammans med lådbräder, plastskräp och sjöjungfrur, som bara blir synliga för den som går vilse.

Politikern

Mina finaste minnen från föräldrabemmet har jag när vi satt vid köksbordet i trean två trappor upp i Björkebagen, söder om Söder i Stockholm. Där vid köksbordet såg vi solen gå ner och mörkret komma. Jag frågade och mor och far berättade om sina barndomar. Eller när vi satt i vardagsrummet i de röda plyschmöblerna, då mor alltid stickade. Det var noga med kaffet, det skulle bryggas i särskild påse och alltid vara skånerostat.

Då pratade vi om hur världen skulle styras. Jag angrep.

– Varför måste vi ha materiell tillväxt när vi har allt, vi förstör ju Jorden? Far som kunde det politiska spelet försvarade sossarna. – Det finns många som inte ens har det nödvändigast. – Vi kan väl fördela rättvist, då räcker det till alla. – Det är så lätt att vara renlärig. Ge sossarna 60% så kan vi göra som du vill.

Det var kärlek, jag kände när vi satt och munhögs.

Slinker in på mitt stamkafé. Det är som vanligt full fart så här på eftermiddagen. En bit in sitter en man ensam vid ett runt tvåmansbord. Jag frågar om det är okej. Han nickar vänligt. Jag har sett honom tidigare. Han brukar sitta här och skriva på en liten laptop. Vi småpratar och det tar inte lång tid förrän jag frågar.

– Jag tycker jag känner igen dej, var kan jag ha sett dej?

Han ser lite klurigt på mej.

- Är du intresserad av politik?
- Jag följer väl med.
- Jag var aktiv.
- Så du var en av de som bestämde, menar du.
- Jovisst, jag gick in i politiken. Man måste engagera sej.
- Ja många klagar ju bara, och politikerna får skulden för allt.
- Vad många som klagar inte förstår är att de öppnar dörrar för de extrema, för dem som vill hitta enkla lösningar.
- Jovisst, men man måste ju kunna kritisera. Men hur var det för dej då?
- Han ser ut att tänka. Så börjar han.
- Du minns kanske hur det var efter kriget, hur allt blev bättre.
- Du menar 60-70-talen.
- Ja, jag var med när det nya Sverige byggdes. När Sverige växte ...
- Ja, jag håller med dej det var en fantastisk tid, trots kalla kriget.
- Jovisst, i Sverige var det uppåt. Och du ska veta att det är inte så svårt att göra karriär om man engagerar sej. Speciellt inte då när samhället byggdes upp och det behövdes folk, både

tjänstemän och politiker. Jag fick snart ledande poster. Ja, det var fantastiskt att vara med och se hur vi alla fick det allt bättre. Den offentliga sektorn garanterade det goda samhället. Och produktionen hade vi koll på med en massa planer och bestämmelser. Sverige var ett föregångsland i världen. Du kan förstå att det var härligt att stå i talarstolen och tala om den goda framtiden. Vilka optimister vi var. Man behöver inte äga marken det räcker att kunna bestämma användningen. Det var så vi tänkte.

Han tystnar, tvekar, biter sej i läppen. Det är lätt att förstå att han var en duktig demagog.

– Demokrati tar tid. Jag fick lära mej att det tar sju år att genomföra en idé. Då hade de krafter vi skulle styra gått flera mil. Den stora produktionsapparaten började röra sej okontrollerat. Och vi fick alltmer ägna oss åt skitsaker. Småkäbbel. Halkade alltmer efter. Allt blev bara större och allt gick bara fortare. Plötsligt var det som om alla planer inte stämde, allting började röra sej planlöst. Vi hann inte med.

Han brer ut armarna i en hopplös gest. Jag kan se honom stå i talarstolen. Hans tidigare lite

överlägsna attityd har försvunnit. Nu ser han avspänd och riktigt hygglig ut.

– Du ska veta att till sist hamnar man i ett läge där man måste välja det näst sämsta för att undvika det sämsta, man tvingas tumma på sina idéer, och då börjar det gå utför.

Men det var inte bara det. Det var som om hela min värld började skaka. Jag gick ut i solen, såg denna solkraft som alltid gett liv, som vi alltid har dyrkat, tillbett, som alltid varit det högsta goda. Denna sols strålar hade nu blivit farliga, solens strålar dödar i stället för att ge liv. Och jag fick svart klubbig olja på fötterna när jag gick ner till sjön och badade. Ändå, jag var ju tvungen att stödja systemet, försvara produktionen för att klara våra pensioner, ja hela vår gemensamma välfärd som vi byggt upp och som vi är så stolta över. Som alla vant sej vid och klagar om något brister. Jag såg ju också hur fångade vi var, ja fortfarande är. Värst är alla dessa fonder.

Jag avbryter inte utan njuter av att se honom så engagerad. Tycker mej förstå varför han kunde göra en så snabb karriär.

– Lång tid var jag en schizofren person. Jag ville hålla tal och säga att vi måste besinna oss. Men jag

insåg att det inte skulle hjälpa. Jag hade så länge sett alla dessa ansikten som var uppfyllda av det stora mänskliga projektet. Jag insåg det omöjliga i att ändra deras inställning. Människorna vill bara höra det som uppfattades som positivt. Jag skulle bara gjort mej löjlig. Du ska veta att på den tiden var inte så många medvetna om miljöförstörelsen, i alla fall tog man den inte på allvar.

Jag kommer att tänka på när jag själv hörde en man i slutet på 80-talet säga på ett möte att nu är det bevisat att människan påverkar klimatet. Alla i publiken log lite generat.

Han fortsätter.

– Jag kunde ha valt att säga som det var, säga vad jag såg. Vi är passagerare på ett herrelöst fartyg som ... men vad hade det inneburit? Om man överhuvudtaget lyssnat på mej skulle människorna bara tappat hoppet. Varför skulle jag tala om att skutan höll på att gå i sank, när jag förstod att den inte gick att rädda? Är det inte bättre att vara ovetande? Och jag vet inte om jag hade haft den mentala styrkan att göra en helomvändning. Jag hade stått i centrum för hoppet och framstegen, det var nog det enda jag kunde. Att stå i centrum

för besinning, som uppfattades som tillbakagång, nej, det kunde jag inte.

Jag lyssnar utan att invända.

– Jag representerade trots allt en kraft och det minsta jag kunde göra var att försöka använda mej av den kraften i en sista ansträngning för att göra något för mänskligheten. Från början var det kanske bara en bisarr idé. Men min idé arbetade i mej nästan utan att jag själv hjälpte till. Till slut blev det en tvångsidé. Jag blev alltmer tvungen att sätta den i verket. Min plan var att jag skulle bli martyr. Jag skulle offra mej själv för att därmed väcka andra till insikt.

Jag anstränger mej för att min skepticism inte ska synas.

– Min första idé var att jag skulle bli skjuten när jag stod i talarstolen och berättade om min nya insikt, att vi måste ändra vår inställning till hela produktionsapparaten. Jag levde mej in i den stora organism som vi kallar Jorden, förstod hur allt levande, varje liten cell, ja även det döda hänger samman och hur vårt arbetande, hur hela vårt mänskliga projekt går ut på att förstöra denna organism. Vart jag gick, var jag än befann mej, kände jag att vi alla var en del av detta levande klot

och att vi skadar det med alla våra beslut och handlingar. Detta skulle jag säga och jag skulle säga att vi har bara en möjlighet att klara oss och det är genom att besinna oss. I stället för att facket kämpar för att höja lönerna måste de slåss för att alla ska sänka sina löner och införa en basinkomst. Aktiebolagslagen måste skrivas om, det är inte vinsten som gäller, de som har kapital måste anpassa sej till naturens och Jordens förutsättningar.

Jag hinner fundera på hur han tänker att basinkomsten ska betalas. Men vill inte avbryta honom.

– Jag såg framför mej den stora publiken som förväntade sej det gamla vanliga pratet om hoppet. Jag som alltid hade hävdat att mänsklig intelligens var suverän, att allt kunde beräknas och förutses, att mänsklig handling var den positiva kraften, vi bygger landet. Jag skulle nu förneka detta och i stället vädja om passivitet. Jag skulle plötsligt tala om vår Jord, om vår natur och hela det stora ofattbara som något heligt. Jag ville att när jag stod där i talarstolen och ifrågasatte vårt stora galna projekt, när jag var som mest engagerad, då skulle en man komma fram och skjuta mej. Jag letade

faktiskt efter någon som skulle kunna göra det. Det är inte svårt att hitta någon torped i den undre världen.

Tänk att varje dag stödja ett system, ja stödja hela det mänskliga projektet, som sakta arbetar mot vår gemensamma undergång, och jag var bara det stora systemets redskap. Jag började fråga mej: Finns det en inneboende kraft både i mej och i det stora moderna mänskliga systemet som driver oss mot samma död? Vill hela systemet också dö som martyr, som hjältemartyr? Hjälte för vem och för vad? Jag började misstänka att det finns krafter utanför oss själva. Att det finns ett maktspel i universum. Jag ville ju dö för de goda idéernas skull. Ville det som jag uppfattade som systemet dö för de onda idéerna? Bli martyr i den universella ondskans ögon? Jag kunde inte förstå att ett system medvetet kunde, för det var ju uppenbart, arbeta mot förintelsen utan någon anledning. Eller fanns det ett mycket större kretslopp med uppbyggnad och nedbrytning som jag inte kunde fatta? Där Jordan bara är ett ekologiskt försök, en mutation som har gjort sitt, visat på en omöjlig väg. Som du märker hade mina tankar börjat röra sej åt alla

möjliga håll. Jag hade svårt att se vad som kunde vara rimligt.

Jag tänker att jag hört någon säga att man måste vara galen för att stå ut, men jag hinner inte utveckla tanken och jag inte vill avbryta honom.

– Ofta när jag stod där i talarstolen kunde jag gripas av hela den absurda situationen och ville skrika ut vad jag såg. Bara skrika rakt ut i ett vrål på hjälp. Men man skulle bara säga att jag var utbränd.

Han gör åter en paus, jag ser att han våndas.

– Vet du vad det sista var som jag ville göra?

– Nä vad då?

– Jag ville bli självmordsbombare.

Han säger det uppgivet. Jag känner ett visst obehag, vill inte visa det, säger bara:

– Hur då, menar du?

– Jag insåg att det måste till något mer drastiskt än att någon sköt mej för att människorna skulle fatta. Unga människor offrar sej för yttrandefrihet, för galna religioner, mot en övermakt för att de inte har något annat att ta till. En del går medvetet i fängelse mot vapenhandel. Jag ville göra något som skulle få människorna att fatta att vi går mot vår undergång. Det är de som inte har så långt kvar som bör göra något, jag kände mej själv rätt

gammal, hade gjort mitt. Du ska veta att det här var ju för mer än tjugo år sen och då var det ju bara några få medvetna som vågade tala om miljön och då blev de förlöjligade.

– Men självmordsbombare tar ju livet av en massa civila, var det det du ville?

– Jag gjorde en kalkyl, vad är det som dödar flest. De stora krigen som kommer när världens stormakter kommer att slåss om de sista naturresurserna eller om jag kunde få världen att reagera.

– Det trodde väl anarkisterna också, och Bader-Meinhof, de trodde att människorna skulle förstå, men det gick inte som de trodde. Det blev snarare värre. Det är kontraproduktivt.

Han ser lite uppgiven ut när han fortsätter.

– Jo, jag vet, och jag var för feg. Jag funderade mycket på olika katastrofer som jag skulle initiera, men jag förstod att systemet är så starkt att även den största katastrof skulle systemet få till något positivt för egen del. Ja, jag förstod ordet kontraproduktiv. Jag visste att en katastrof bara skulle göra de styrande starkare, de skulle använda den som förevändning att lägga under sej än mera makt. Och det är ju den stora styrkan i det

ekonomiska systemet att det kan vända allt till något positivt. Så länge det går ...

Han lägger armarna på bordet, rör nu lite uppgivet på händerna.

– Nä nä ... jag kom aldrig på någon hållbar idé. Och det var nog tur för jag började bli alltmer desperat och hade kunnat göra nästan vad som helst i tron att jag räddade Jorden och människorna. Jag började tappa omdömet och kontrollen över mej själv. Detta tvivel gjorde också att mina tal började tappa sin kraft. Nej, jag var på väg att bli en förlorare och det hatade jag. Det var också vad människorna omkring mej började inse och de förstod att jag var slut.

En dag kom en av mina närmaste medarbetare in till mej och övertalade mej att följa med. De sa att jag var överansträngd och att jag måste vila. Vi åkte iväg till en gård på landet. Där blev jag sittande, veckorna gick, varje gång jag frågade sa man bara att jag behövde vila.

Men vila har aldrig varit något för mej. I flera år funderade jag över de stora frågorna. Jag skrev flera böcker. Ja faktum är att jag hade en mycket kreativ period. Jag utvecklade en teori som gick ut på att jämföra hela det konstgjorda tekniksamhället

med den biologiska världen. Det finns likheter. Den biologiska världen behöver hela tiden tillgång till ny energi, det får den från den ständigt skinande solen. Varifrån får då vår konstlade värld sin energi? Jo från Jorden själv. Vi gräver och tar den under årmiljoner lagrade energin. Jag utvecklade en ny ekonomi som bygger på att det bara är solen och mänskligt arbete som tillsammans skapar energin. Vi får inte utarma naturen bara använda röntan om du förstår.

Jag nickar. Han hejdar sej. Tittar på mej.

– Förresten vet du vad exergi är?

– Exergi, säger jag och tänker, näh.

– Vi tror att en maskin skapar kraft, men alla maskiner förstör energins kvalitet, det som kallas exergi. I alla tekniska processer minskar exergin. Elektricitet har hög exergi och värme den lägsta. När en elmotor går omvandlas energin till värme.

– Men en elmotor gör ju nytta, invänder jag.

– En elmotor omfördelar, den gör ett arbete men det åtgår mer energi än man får, den förstör energin.

– Men energi kan inte förstöras.

– Energins kvalitet kan förstöras. Och så är det med alla motorer, all teknik, det blir till sist bara

värme ... alla maskiner vi tycker gör så mycket nytta, dom förstör hela tiden.

Han pausar, ser sej omkring men fortsätter.

– Och nu ska allt gå på el.

– Ja jag tror jag förstår, men hur gick det för dej.

Han tvekar ett ögonblick.

– Jag studerade mycket som du förstår, förstod mer och mer av vad vi håller på med. Jag räknade ut, visade med siffror ... och vet du att bara underhållet av allt vad vi människor har skapat kräver mer energi än alla arabernas oljetillgångar tillsammans. Det kommer snart att se ut som i Östtyskland innan muren föll och i Ryssland, ja i hela världen. Det man bygger i Kina och alla dessa moderna skyskrapor, det är bara smäck. Vad vi behöver är en ny ekonomi som premierar kvalitet och mänskligt arbete. Tänk om vi kunde göra alla hus vackra, återta hantverket, vi behöver ju riktiga jobb.

Han biter sej i läppen och drar med handen över munnen.

– Ja ja ... hur det ska gå till skrev jag i min bok ... hursomhelst när jag skrivit färdigt en bok bad jag dem trycka den. Det lovade de, men jag förstod till

slut att de helt sonika la den i en dokumentförstörare.

Han tystnar, lutar sej tillbaks.

– Jag lyckades aldrig ta livet av mej på det storslagna sätt jag tänkt. Jag bara försvann, glömdes sakta bort.

– Och nu sitter du här.

– Jo.

– Men du har ju tänkt en hel del. Du har ju din hållbara ekonomi.

– Jovisst, jag har lösningen. Men ingen vill lyssna. Jag har skrivit i vanliga tidningar, i vetenskaplig tidskrifter, i ekonomiska. Pratad med politiker. Flera gånger har jag pratat i radion, i Obs, i Ring P1 men de vill inte begripa ... aldrig en reaktion.

– Det är väl för radikalt.

Han ser plötsligt spänd ut, grimaserar.

– Det är väl för helvete radikala lösningar som behövs när vi håller på att förstöra för oss själva och allt annat levande. Inte fan hjälper alla dessa konferenser, de bara kostar både pengar och bidrar till eländet. Undantagstillstånd är vad som behövs. Samlingsregering som under kriget.

– Jag tror att det skulle behövas en planekonomi för att få igenom det du föreslår. Och det är inte lätt att komma överens om.

Han lugnar sej och säger uppgivet:

– Ja jag förstår, hoten måste komma först. Folk fattar inte ... och ändå har de redan kommit.

– Jag tror problemet är att det är för svårt att kombinera planekonomi med frihet. Sovjet föll på det. Folket väljer frihet.

– Så frågan är planekonomi eller katastrof.

– Ja jag är rädd för det.

Det småpratats vid borden intill. Bakom disken lägger personalen upp fler bröd. Efter en stund säger jag:

– Jag tror det finns ett slags historisk och evolutionär nödvändighet i det som sker.

– Ja så är det kanske.

– Och det kanske inte är frågan om antingen eller, trots allt så gör varje liten positiv handling att katastrofen blir mindre.

– Ja det är väl så vi får se det. Han ler lite godmodigt.

Jag tycker själv att det låter som en bra avslutning. Och jag har lyssnat länge nu, börjar bli

trött i huvudet. Han tycks också vara färdig, har sagt vad han ville säga. Jag reser mej och säger:

- Vi får träffas igen och komma på något.
- Nästa gång får du berätta vad du har gjort.
- Javisst, vi ses.

Sammanträdet

Jag brukar säga att om jag ångrar något här i livet så är det att jag suttit på för många sammanträden. Min läggning passar inte att sitta still och mest lyssna.

När jag kommer in i sammanträdesrummet har de flesta redan hunnit sätta sej. Jag nickar en kort hälsning och tar den vanliga platsen längst bort från ordföranden.

Det är ett vackert rum med tjocka tunga stenvägar. Stora kristallkronor hänger i taket. Det rosa morgonljuset tar sej in genom de spröjsade höga fönstren och de ljusa tunna gardinerna. På en av väggarna hänger kartor, diagram med linjer, rutor och färger som beskriver framtiden. På andra väggar hänger porträtt i guldramar av gamla herrar och en kvinna. Rummet är nyligen renoverat och har fått nya tygklädda, ljusblåa stolar.

Kring det långa smala specialtillverkade bordet sitter en brokig samling människor, de flesta är till åren, och framför var och en ligger A4-papper och pärmar i små högar. Vid bortre kortändan sitter ordföranden, en äldre vithårig man. Han har pondus, en utstrålning som jag kan avundas, en som

kan de sociala koderna, som aldrig låter någon sätta sej på honom.

Ordförande slår med den vackert snidade träklubban, öppnar sammanträdet. Ord fyller rummet: tunga trygga manliga basackord och ljusa vackra kvinnodiskanter. Här finns också tystnad. En tystnad kring varje person som inte pratar. Kanske ett avspänt lugn eller ett inre förträngt skrik. Men inga leenden. Så lite vi vet om varandra, trots att vi har suttit så här i många år. Hur många kan ställa sej upp och säga: Livet är härligt!

Det är skönt att höra röster. Som att åka tåg. Jag kan sitta still och behagligt åka med. Jag ser på ansiktena runt bordet. Mina tankar och känslor ger jag friheten att segla, för mej, för dej och för alla som dansar. Vart vill de? Vad vill de? Kanske vill tankarna bara sitta och se ljuset komma? Jag ser på en av de gamla vithåriga herrarna som hänger på väggen. Han är klädd i en fin gammal svart kostym, han har vit skjorta med stjärkrage och ett band runt halsen. I västen ser jag en klockkedja, han ser ut att ha haft framåtanda och framgång. Han ser på oss som sitter runt bordet. Vad tänkte han över utvecklingen på sin tid? kan man undra. Tavlan med

kvinnan är modernare. Hon är riktigt stilig, har något charmigt över sej.

Man drar ut på orden, låter tiden gå, sakta. Vi sitter alla bra. Det är slaskigt ute. Livet finns nu i detta varma ögonblick. I den svaga fladdrande lågan, som vill väl; vill förbättra. Här finns en koncentration av mänskliga ambitioner.

Ärenden diskuteras, tankar och idéer framförs.

Jag känner igen argumenten och jag vet numera varför de sägs.

Vi följer den godkända dagordningen. Ett efter ett tas ärendena upp och föredras. Några runt bordet följer intresserat med. Blickar kastas försiktigt, kanske söker man samförstånd. Några sitter tillbakalutade.

Jag undrar vad de har drömt i natt. På overheaden läggs bilder med ord, som vi kan läsa på den stora vita duken. Vissa ord är skrivna med rött och till och med understrukna. Den föredragande pekar och berättar. Efter vissa ärenden blir det diskussion och omröstning. De som sitter på andra sidan röstar alltid tvärtom.

Sammanträdet fortsätter. Nya papper läggs upp på det långsmala bordet, man pratar sej fram.

– *Statistiken visar att gränsvärdena fortfarande kan bli svåra att ...*

Flera gör inlägg.

Nytt ärende.

– *En ny utredning bör kunna visa ...*

Hon har inte hört av sej. Jag hade hoppats på det.

– *Försök att få remisstiden så kort som ...*

Men jag förstår henne, olikheterna är stora. Det är lätt att börja och svårt att sluta.

– *Det kommer att behövas ytterligare 70 mil ...*

Ny föredragning. En kvinna reser sej upp och lägger på en overheadbild.

– *Den ekonomiska planen innehåller ... det blir mer användbart för statistiken och mer information kan ... på menyn kan man ...*

Hon sträcker sej fram och pekar med sin penna.

– *I databasen finns uppgifter som visar att utsläppen ökar med ...*

Handen darrar något och hon håller mycket försiktigt i pennan. Långt där borta ser jag den tunna hinnan som omger Jorden.

– *Vi måste anpassa oss till EU-lagstiftningen ... det regelnät som är nödvändigt ...*

Det finns något tveksamt i blicken. Jag kan ana en oro ... Jag undrar om hon verkligen ... eller är det så ... nog är det märkligt ...

Plötsligt och utan att jag la märke till det har hon försvunnit, och i stället ser jag att en av de äldre herrarna, vars porträtt hänger på väggen, står vid kortänden av bordet där de föredragande tidigare stod. Han är kort och lite rund, skallig och har stort grått skägg. Han står tyst och ögonen ser plirigt på oss en efter en.

Alla som sitter runt bordet ser lite undrande ut, men ingen säger något.

Efter en stund vänder sej ordföranden mot honom:

– Är det något du vill?

Den gamle mannen säger då lugnt:

– Nog har jag sett mycket genom åren, jag har sett alla dessa goda ambitioner och all den kraft som lagts ner på att finna regler och principer som gynnar vårt mänskliga skapande. Människan har byggt ekonomiska system, formulerat filosofiska och politiska tankar, skapat religioner, allt för att ge trygghet och välstånd.

Här stannar han upp. Ser på oss som sitter runt bordet. Så fortsätter han:

– Denna mänskliga skaparkraft kan synas vacker och var nog bra på min tid.

Han gör en ny paus och alla runt bordet börjar nu se lätt irriterade ut, han fortsätter:

– Men vart leder den? Människan har fram till i dag arbetat så mycket att hon nu påverkar hela jorden och utvecklingen är inte längre under kontroll.

Flera skruvar på sej men ingen kommer sej för att säga något.

– Nonsens, nonsens, hörs plötsligt från ytterligare en av herrarna som hänger på väggen. Det är en reslig man, breda axlar, stor näsa och hakan skjuter fram. Och utan att begära ordet fortsätter han:

– För den skapande människan finns inga gränser. Tack vare fusionskraften kommer människan att ha obegränsat med energi och med ny teknik kan hon omskapa allt. Jag lovar er, med människans kunnande, engagemang och fantasi kan hon ordna allt till det bästa. Lita på människan. Hon har klarat fem miljarder, hon kan klara fem till. Bara man inte bromsar utvecklingen.

– Nej nej, det går inte, avbryter den förste lille runda herrn. Fortsätter sen lugnt vänd mot oss:

– Det är denna hybris som är farligast av allt. Människans kunskap kommer aldrig att räcka till. Inte ens den största datorn kan förutse framtiden. Världen går alltid sin egen väg. Vi människor spelar med oerhörda krafter.

Nu lägger sej en tredje herre i, han har stort krulligt hår och tunna glasögon, han ser nästan arg ut:

– Det är riktigt, människan måste göra sej oberoende av de stora systemen, de rullar bara på.

De sittande börjar nu vrida och vända sej. Deras blickar irrar, söker stöd hos varandra. De tittar på ordföranden, men till och med han ser mest villrådig ut och tycks inte våga göra något.

– Ni har inte friheten inom er, fortsätter han som pratade sist. Enda möjligheten är att göra sej fri och oberoende, samarbeta och bilda lokala nätverk och ...

Han hinner inte fullborda meningen förrän de två andra herrarna griper in och herrarna börjar nu tala i mun på varandra, även de som sitter vid bordet börjar muttra. Ordförande rycker upp sej och slår nu desperat flera gånger i bordet, men ingen bryr sej.

Själv börjar jag känna ett inre obehag, det är som om något inom mej börjar vibrera och koka. Utan

att jag riktigt vet hur det gått till kliver jag plötsligt upp, ställer mej på bordet och ropar rakt ut:

– Vilka är ni som kan sätta er till doms över oss. Vad gjorde ni själva? Ska ni anklaga oss för att vi gör precis det som förväntas av oss? Skulle vi kunna göra annat? Vad då vara fri? Ekonomin rasar, vi gör konkurs.

Alla kommer av sej, till och med de fina herrarna. Jag fylls av en slags inre kraft, mina ögon drar ihop sej. Jag vänder mej mot de som sitter runt bordet, och orden rinner ur mej. Jag varken vill eller kan hejda dem:

– Står vi inte alla i en ständig ström av impulser, i ett ständigt flöde av händelser, verkliga eller skenhändelser. Information, hänga med, mediavärlden. datavärlden. Nya system. Nya krig. Räntorna går upp, går ner. Kretslopp. Kärnkraften är farlig, kärnkraften är räddningen. Hur ska det gå med min karriär? Skynda till dagis, till skolan. Förverkliga dej själv? Man har ju för helvete jämt skägg med att bara hänga med. Och så alla dessa falska nyheter. Vem fan kan veta vad som är sant.

De som sitter runt bordet ser nu ännu mer förskräckta ut. Men kanske gillar de att jag försvarar dem.

När jag skrikit ut mina ord lugnar jag ner mej, känner mej sentimental och säger sakta:

– Ska vi vara besvikna på oss själva för att vi i den stora livsströmmen bara hänger med. Vad kan vi sätta emot en händelseström som för var dag blir allt stridare, starkare, komplexare och allt egensinnigare? Vad kan vi gör när inte ens presidenterna, ekonomerna eller generalsekreteraren kan göra något?

– Ska verkligen denna ström tillåtas förlama er? hör jag plötsligt en mjuk kvinnoröst säga bakom mej, och när jag vänder mej om ser jag kvinnan som också är avporträtterad och hänger på väggen. Jag kommer av mej och kan bara se på henne. Hon har en resning som fyller hela rummet. Alla blir tysta. Hon går sakta ett varv runt bordet, ser på oss en i sänder. Så tittar hon särskilt på mej och säger med en säker röst:

– Ska ni bara försona er med omständigheterna? Ska ni se er egen jord förstöras, era barn gripas av vanmakt? Ska ni inte vara bittra, ja förbannade över att ni är så likgiltiga över era egna handlingar? Är denna ström en gång för alla given? Är det inte ni människor som skapar och utvecklar alla dessa händelser? Är inte strömmen ni själva?

Hon stannar upp. Hennes röst blir åter mjuk:

– Ni är både offer och exekutörer. Ni verkställer era egna öden, men ni är också offer för de förutsättningar och omständigheter som ni inte själva rår över. Livet är en ständig ström av motsättningar och motsägelser.

Hon gör åter en paus, ser sej omkring. Alla, även de fina herrarna står som överrumplade och förstummade.

– Men för att orka leva måste man ha något fast att hålla sej till. När ni öppnar alla era sinnen finner ni era innersta känslor. Då förstår ni att ni måste vårda det växande, att ni måste älska livet och inte tingen och att ni kan göra er fria om ni verkligen vill.

Medan hon talar förvandlas rummet, det fylls plötsligt med färger och ett mjukt solljus. Hon ler och ser på mej.

Jag blir alldeles varm. Ser framför mej ...

– Det är förbannat lätt att säga, men hur ska det gå till. Det är ordförande själv som nu vill ta tillbaka kommandot och som lägger sej i, och fortsätter:

– Alla ropar mer pengar till sjukvården, till polisen, skolorna, för att inte tala om äldreården. Slutar vi bygga, och producera och konsumera så har vi inga pengar till allt som människorna kräver. Vi sitter i en rävsax, vi måste fortsätta, vi har inget val.

– Man kan ta från dom rika, det finns hur mycket pengar som helst i världen. Det är en av männen på andra sidan bordet som utan att begära ordet höjer rösten.

Ordföranden behåller lugnet och upprepar:

– Hur ska det gå till, visst är världen orättvis men tyvärr så är vi beroende av att ekonomin ökar. Det ekonomiska systemet kräver tillväxt, utan tillväxt stannar hela ekonomin och då rasar hela vår välfärd. Det är bara att inse att vi sitter i en rävsax. Och ska vi vara ärliga så är det tack vare det här ekonomiska systemet som vi kan sitta så här, och jag är säker på att många av er har den avancerade sjukvården att tacka för att ni lever. Jag skulle själv varit död utan en dyr operation. Nej, det är ett önsketänkande att vi kan hejda utvecklingen.

– Det är ju bankerna som gör pengarna idag, staten kan väl själv göra pengar, säger en som alltid tror att lösningen är att ta från de rika.

Jag ser på kvinnan, ska hon inte säga något. Och varför säger gubbarna inget?

Den ena efter den andra runt bordet tar självsvaldigt ordet.

– Jag tycker hon har rätt, vi måste börja besinna oss.

– Man kan väl förbjuda allt som är dåligt och bara producera det som inte förstör.

– Vem ska bestämma det?

– Det där med hållbar tillväxt har man pratat om sen Romklubben, det fungerar tyvärr inte.

– FN borde kunna bestämma hur mycket olja och kol vi kan ta upp, dela ut upptagningsrätter.

– FN har inte den makten.

Alla pratar nu i mun på varandra.

– Många länder behöver höja sin standard, som vi har gjort.

– Människan kommer att hålla på tills naturen själv säger ifrån.

– Det gör den ju redan.

– Ingen förstår vad som händer. Människan har inte fått förmågan att förstå allt.

Mitt i denna kakafoni ser jag tavelkvinnan ta ett steg framåt, hon gör det så bestämt att det blir tyst i rummet och utan att höja rösten säger hon:

– Det är inte när man gör mycket som man blir stor, det är när man låter sej besjålas av det goda som man växer, då blir man en del av allt, ja hela universum. Och i stället för att bara ta för sej blir man försiktig och ömsint, då förstår man att om-tanke är mer värt än allt guld i världen.

Plötsligt hör jag ordföranden nämna mitt namn.

Jag skakar till, tittar snabbt upp. Märkligt, ansik-tena runt om mej ser så gråa ut, är så likgiltiga för vad som hänt. Herrarna och den vackra kvinnan hänger där på väggen som de alltid gjort, och att allt omkring mej ser ut som vanligt.

Ordföranden säger att det har begärts votering och frågar om jag förstått propositionsordningen.

– Javisst, säger jag.

– Hur röstar du då?

När jag är till att säga mitt ja så vägrar ordet att låta sej sägas. I stället blir jag tyst, ser mej omkring och säger:

– Jag börjar alltmer inse att vi inte kommer att klara ens tvågradersmålet. Vi måste förbereda oss för de värsta konsekvenserna.

Jag blir själv förvånad över vad jag säger det är som om någon annan pratar men jag fortsätter:

– Och då kan vi inte fortsätta som vi gjort och bara ta för oss, vi måste ...

Ordföranden avbryter mej och ställer frågan:

– Hur menar du att det ska gå till? Vi sitter ju i en rävsax, vi måste ju få pengar till välfärden och allt annat som ...

– Jag vet inte, ingen tycks veta, men jag röstar nej i alla fall.

Ett hus blir till

På 80-talet vaknade miljöfrågorna på allvar, ekobyar kom till. Lena och jag gick med i Skärkälls eko-och ateljéby. Började bygga 1995. Här skulle vi utveckla ett föredöme, ett sätt att leva hållbart. Att bygga hållbart är för mej att bygga med låga kostnader, inte minst slippa höga räntor. Jag var med då granstockarna sågades. Skrapade och återanvände gamla fönster och dörrar. Ständigt åkte vi med släpkärran och letade material. Vi samlade över 10000 tidningar för att göra vår egen ekofiberisolering. Jag rev tidningar i tre dagar, hade rivit en kubikmeter, vi behövde femtio. Tyvärr hittade vi ingen tillräckligt bra maskin för att riva tidningarna så det blev halmbarar, kutterspån i stället. Och det har fungerat.

Utdrag ur min dagbok.

En dag när jag sitter och ser neråt dalen, kommer den gulockra färgen smygande över ängen, närmar sig mej, tar tag i mej och skakar av mej den skugande halmhatten. Jag reser mig upp, tar emot den vissna gulheten av utsugna löv. Jag är stark, fylld av sommarens värme och de mogna frukterna. Tack du sommarsol, tack för din kärlek till marken och för att du värmden stenarna. Nu ska jag fylld av förtröstan ta emot himlens tårar och havets vindar. Nu ska jag krypa in i mina drömmar, och hoppas att hammaren kan dansa: vals, polska eller fri jazz,

som septemberlöven eller som tankarna hos en man som fortfarande kan känna doften av kärlek, som minns åren som är och som ännu har några år kvar: att leva, att älska, att hålla i en hammare, en tång eller en kofot och skapa skydd mot aningen att livet är kort, som parismodet, som tanken, känslan av evigheten, eller som värdet av alla våra pengar.

Jag bygger färdigt inomhus. Lyssnar på radions P1 utan att skrämmas. Jag tycker om doften av trä, att ha en dag framför mig. En dag att skapa. I lugn och ro väljer jag ut trästycken. Sågar, borrar, skär med den vassa kniven. Jag hade tänkt att bara bygga en struktur, men jag kan inte låta bli att leka med formerna. Jag tar mej tid till att göra det vackert, inte bara hållbart och funktionellt. Jag formar detaljerna.

Medan jag snickrar minns jag. När jag håller i den hammare som jag tycker bäst om minns jag timmermannen från mitt första bygge, när jag själv bara var arton år. Minns när jag byggde mitt eget första hus, när barnen kom. Och alla åren till nu.

En solig vindstill morgon kopplar jag ihop stegen till dess fulla längd för att nå högst upp på gavelspetsen, där det återstår att slå fast några brädor. Jag rör mig långsamt uppåt och känner den stillhet och koncentration en balansakt kräver. Ställer foten där, lägger verktygen där. Intryckt mot stegen slår jag i en spik i varje fasadbräda. Rörelserna blir långsamma. Det går inte att stressa, att driva på sig själv. Jag tänker varken på systemen, världen eller kärleken. Bara på tretumsspik. Ser mina skrovliga fingrar hålla i spiken, hör hammarens klang och känner hur spiken drar, pressar in brädorna. Först när alla brädor sitter fast, när jag klättrat en bit ner och känner mig tryggare kan jag se bort mot Birgitta som hänger sina färgvackra kläder på tork och jag lyssnar till förmiddagsvindens viskningar.

När jag kommit ända ner på den hårda gräsmarken kan jag åter tillåta mig tänka att de osäkra måste göra sig säkra genom att bita sig fast i något. Men varför förstöra en vacker höstdag med sådana tankar när man kan göra sin egen poesi, när man kan segla med vinden, sjunga sin sång eller tänka att lycka är att se gräset växa, se det gulna och vissna, och nästa år åter se det vaja i vinden.

Huset har blivit tungt och allvarligt, inte minst efter det att vi målat det med rödfärg.

Jag hade hoppats kunna bygga ett hus fullt med lek och tillfälligheter. Det kan jag inte. Jag är för mycket praktiker. Och det är svårt att vara lekfull, kanske beror det på att jag trots allt för en dialog med arkitekter och andra esteter och vill ha deras erkännande, Carl Larsson hånas idag. Kanske är min lust till lek en protest mot alla myndigheter och förmenta kulturtyckare, mot all den småaktiga ordning jag känner mig fångad i. Det är därför inte en äkta inre glädje. Ska man leka och göra sig fri från påtvingat formspråk måste man vara oberoende i sinnet, och det är jag tydligen inte. Så kan jag resonera och tvivla på min förmåga.

I såna stunder kan jag ta på mig stövlarna, gå ut och känna dofterna i skogen och se en svag sol lysa genom molnen som tunnas ut.

Eller åka till havet. Där ligger berghällarna stilla och tysta. Ingen solar längre, de silvergrå och rosa kliporna är nakna, runda i sina former. Vita solglitterande vågor slår mot den mörka av spillolja färgade klippstranden. Någon enstaka båt hörs på håll. Jag

ställer mig på den klippavsats där jag en sommar-
dag höll tal till världens alla presidenter.

*O ni alla presidenter, sekreterare och revisorer och studieväg-
ledare ni ska få se ...*

Nej nu vill jag inte hålla något tal, knappast ens till
statsministern, men jag får ny kraft ur det väldiga
havet, får perspektiv på mina problem och det blir
åter roligt att bygga.

Redan dagen efter, som är solig och förhållandevis
varm, målar jag alla fönster med olika färger. Jag
häller upp en burk linolja, blandar i zinkvitt, rör i
pigment på måfå och målar tills färgen tar slut, så
blandar jag till en ny skvätt med ett annat pigment
och målar, ja dansar som besatt. Gröna, blåa och
gula, några bågar blir lila. I ett lyckorus blir huset
gladare och vackrare och Lena blir riktigt glad när
hon kommer hem på kvällen. Jag njuter av att se
henne le.

- Nu har vi två hus man kan skratta åt.

Tänker på C J L Almkvist som sa: *Vad är äran av att
få ett namn i poesin mot lyckan av att ha poesi i poesin.*

Mitt allvar kommer jag dock inte ifrån.

Ofta tänker jag att här ska vi förankra oss, leva och
dö. Skapa något som vi känner är vårt och där vi

har friheten att forma våra egna liv. Ändå kan jag fråga mej vad är det jag håller på med. Sitter vi på en flotte, åker vi bara med eller är vi med och styr? Åter minns jag Anders Österlings dikt. "*Bygg dig en värld om världen är dig vrång*", jag läser högt de rader jag minns, "*nödgas du förakta vad andra trakta, res dig en härd och sjung dig själv en sång*". Vilken värld är det vi bygger?

Man frågar inte bara själv, man bestämmer också svaret.

När jag söker svaret kommer jag alltid fram till ordet "oberoende". Men är det inte också för att jag vill göra världen begriplig. Vi tvingas in i en data-värld, en cybervärld, en nanoteknik där vad som helst kan hända när som helst. Allt kan rasa på en sekund, datasystemen, aktievärdena, hela världsekonomin. Allting blir för var dag alltmer svårfattbart. Jag vill bygga upp något som jag förstår. Vi behöver mat, vi odlar. Vi behöver ett skydd, vi bygger ett hus. Steg för steg vill jag förstå våra behov och tillfredsställa dem.

Jag vill begripa det jag har omkring mig; kunna ta på det, se på det och känna att jag åtminstone har kontroll över det närmaste. Jag vill inte vara

beroende av en värld som jag inte litar på, så kan jag tänka.

Tjurskalle

Min far hade varit fackförbundsordförande i 20 år då en ombudsman lyckades göra en kupp och avsatte honom. Far bröt samman. Mor tog på sej att kämpa, hon tog alla kontakter, sökte upp folk som kunde stödja far. Det fick till följd att mor växte.

Vi lever idag i en kommunikationskultur, det passar kvinnorna bättre än männen.

– *Tjurskalle, säger hon, jag är trött på ditt djävla gnäll. Det är vår, nu ska vi ut.*

– *Du vet hur jag har det, det är mycket jobb just nu,* svarar han och ser om möjligt ännu tjurigare ut.

– *Man får inte roligare än man gör sej. Kom igen nu. Vi åker ut på landet.*

– *Va fan ska vi ut på landet och göra? Vi kan väl åtminstone gå ner på stan. Jag behöver se människor.*

– *Vi tar cyklarna, det är ju vår. Det börjar ju bli varmt. Jag brer några mackor och du kan ta med några öl.*

– *Landet, va gör man där? Titta på djuren va!*

– *På landet är människorna glada vet du väl. Där finns livet, det äkta livet. Här i stan är allt konstlat. Nej ut på landet ska vi.*

– *Jag tar med mej en bok. Jag håller på och läser Idioten och måste lämna tillbaks den snart.*

– *Lämna Idioten i stan, kom nu.*

– *Det är ju för djävligt, cykla på landet. Tänk om det blir regn.*

– *Vi tar med oss regnkläder för säkerhets skull.*

Och mycket riktigt, när de kommer ut ur stan börjar det regna.

– *Du ser, va gör vi nu? säger han.*

– *Vi tar på oss regnkläderna och cyklar vidare, det är härligt.*

De har inte hunnit långt förrän det öser ner och börjar åska.

– *Så underbart, säger hon, vilket härligt vårregn. Naturen är underbar. Vilken dramatik. Detta är musik. Och teater när den är som bäst. Det här kan inte ens Lars Norén eller Peter Oskarsson göra bättre.*

– *Jag tycker det är för jävligt. Regnstället läcker, jag är genomsur snart.*

– *Det är inte långt till gården där de stora tjurarna står. Vi är snart framme.*

– *Vad ska vi där och göra? Jag gillar inte tjurar.*

– *Kom igen nu.*

De cyklar på, det blixtrar. Det stänker högt när de kommer ångande. Stora droppar smattrar mot marken och det rinner vatten på grusvägen.

– *Det här var det jävligaste jag varit med om, ropar han. Jag vänder.*

– *Nu är det inte långt kvar.*

När de närmar sej gården avtar regnet, upphör plötsligt. Vid sidan om vägen ute på ängen står en jättestor tjur. Den vänder sej om när de kommer.

– *Nu är vi framme.*

Hon hoppar av och lägger ner cykeln i diket och går fram till tjuren.

– *Va i helvete gör du, den är ju farlig,* skriker han.

– *Nej, inte om man är hygglig mot den,* säger hon och klappar den på nosen. *Kom hit du med.*

– *Aldrig i livet.*

Då går hon tillbaks till honom, tar honom i armen och föser honom fram mot tjuren. När han står bara några meter från tjuren säger hon:

– *Gå fram till tjuren och lägg handen på skallen.*

– *Va fan menar du?*

– *Titta noga i ögonen på den. Ser du nåt?*

– *En farlig tjur, nej nu går jag.*

– *Nej titta den i ögonen så är den inte farlig. Du måste komma över din rädsla.*

Tjuren rör sej lite, den stora kroppen tar några steg närmare honom.

– *Stå still, säger hon lugnt. Om du springer så blir han farlig. Rör dej inte.*

– *Du är inte klok, vad ska vi här och göra?*

– *Kom närmare. Lägga din skalle här. Tryck pannan mot hans skalle. Jag ska hålla honom. Han blir snäll och du kommer över din rädsla.*

Han är nu helt paralyserad. Kämpar med känslorna, han har svårt att tänka klart. Kanske ligger det något i att komma över sin rädsla. Så går han fram till tjuren som hon befäller. Han böjer sej fram och ska lägga pannan mot tjurens. Då tar tjuren ett steg tillbaks. Då säger han till tjuren:

– *Kom här, gå inte. Jag är inte farlig.*

Han går närmare. Böjer sej ner. Återigen ryggar tjuren bakåt. Samma sak upprepas. Han närmar sej. Men så står tjuren still och han lägger sin panna mot tjurens. Han hör och känner lätta flåsningar, de varma tjocka dofterna. Han är inte rädd, han blir glad, känner sej modig klappar tjurens nos. Ser den stora kroppen. Hornens spetsar. Han ser upp mot henne.

– *Ja du har rätt, den är inte farlig.*

Så vänder han och börjar gå tillbaks.

Hon ser tjuren ta sats.

Trappan

Denna historia är nästan sann.

Varje gång jag kommer hem och går in genom ytterporten så tävlar jag med porten. Jag bor tre trappor upp i ett hyreshus och jag springer alltid allt vad jag kan för att hinna så långt som möjligt innan ytterdörren slår igen därnere. Om jag hinner upp till andra våningen så har jag vunnit, men det har bara hänt någon enstaka gång och det var länge sen. Ja, det har blivit en vana, i det närmaste en mani måste jag erkänna. Det gäller för mej att öppna porten så mycket som möjligt och samtidigt som jag släpper den sätta full fart uppför. Jag har fyra långa steg till första trapploppet, sen tar jag flera trappsteg åt gången. Det är raka halvtrappor som går motsols uppåt. Svårast är det i vändningarna. Jag får hålla mej i räcket med vänsterarmen och kasta mej runt. Med åren har jag tränat upp en bra teknik, men tyvärr har jag nu för tiden allt svårare att ta många trappsteg samtidigt, benen orkar inte lika mycket. Jag ser också sämre och har varit nära att trampa snett flera gånger men lyckligtvis har ingen olycka hänt.

Men igår höll det på att gå illa. När jag nådde första våningsplanet så öppnades plötsligt lägenhetsdörren just som jag skulle kasta mej vidare uppför.

Jag såg den tunga bruna dörren komma emot mej, och under någon hundra del sekund såg jag mej själv slå emot dörren, som först skulle krossa min näsa, sen slå ett hål i pannan och slå ut mina framtänder. Men som genom ett mirakel lyckades jag passera dörren genom att jag med all kraft drog mej mot trappräcket. Men istället flög jag rakt i famnen på en kvinna som var på väg ut. Min kropp kastades rakt mot hennes. Men hon var mjuk och stöten dämpades mot hennes fylliga bröst. Min högerarm la sej av centrifugalkraften runt hennes midja och vi ramlade omkull. Jag hamnade över henne när vi nådde trapplanet och vi blev liggande utan att röra oss.

Jag vet att hon har bott här rätt länge men jag känner henne inte och har bara sett henne några få gånger. Först blev jag rädd för att hon skulle anklaga mej för att inte sett mej för, men när hon inte gjorde det utan bara låg stilla tänkte jag istället att det var skönt att ligga så där och jag kände att hon tyckte det också. Mina tankar gick åt olika håll. Hon

hade säkert stått i fönstret och sett mej komma. Hon visste att jag skulle komma springande. Och så kastade hon upp dörren precis i rätt ögonblick för att vi skulle omfamna varandra.

Så måste det ha gått till. Hon har längtat efter mej, hon har spanat på mej länge, hon har väntat ut rätt tillfälle. Så måste det ha gått till. Jag blev alldeles varm, låg stilla. Det var som om jag inte vågade röra mej. Jag känner och förstår hennes längtan. Hon har säkert aldrig varit tillsammans med någon, hon är blyg och vågade inte ta kontakt. Hon har sett mej komma många gånger, till slut blev hon desperat och i en helt okontrollerad och oöverlagd handling kastade hon sej mot dörren. Det kunde ha gått illa, men hon hade tur, det gick bra. Nu låg vi där och hon kände min kropp men hon var för rädd för att våga säga något. Va livet är märkligt svårt. Varför kunde hon inte bara komma upp och knackat på. Förmodligen hade hon en dominant mamma och en svag pappa. Inga bra föredömen. Hon fick aldrig lära sej att våga, hon har alltid känt sej underlägsen.

Men jag ska lära henne, visa henne att man inte behöver vara rädd. Det gäller bara att våga göra något, nästan vad som helst bara man vågar. Nästan

varje dag har jag sprungit uppför trapporna, jag har gjort något, jag har inte smugit upp som en feg och rädd råtta. Jag har kastat mej uppför trappan. Kämpat för att vinna. Det har hållit mej stark. Man ska springa uppför trappor och gå försiktigt nedför. Kanske har jag sprungit uppför trapporna bara för att jag inom mej visste att en dag skulle något hända. Jag visste inte vad. Så gör det det, bara man gör något. Livet är så stort och fyllt av möjligheter. Det gäller att handla, att våga. Det gäller att kämpa, att ta sej uppför.

Och nu låg vi där på trapplanet, jag vilade ovanpå en kvinna, som jag inte känner, som jag bara har sett ett par gånger genom fönstret. Jag kände hennes mjuka kropp, fasta vältränade muskler, bröstkorgen hävde sej lugnt upp och ner, jag hörde hennes andning. Den var som en morgonvind, en svag susning som kom från havet. Vi låg länge stilla. Lyssnade till våra egna tankar. Våra bröstkorgar lyfte och sänkte sej i takt. Jag tänkte: Nu kan jag slappna av, bara ligga här och vila. Våga känna hur skönt det är.

Sakta började jag röra mej, reste mej. När jag hjälpte henne upp sa hon: Ja så här kan man också dejta. Och vi skrattade båda.

Till minnet av en jazzmusiker

Falu jazzklubb åkte i gemensam buss till Svabens jazzfestival. Till det gamla järnbruket där den för jazzmusiker kände Christer Boustedt hade bott. I kyrkan hölls en minnesgudstjänst för honom. Efteråt utanför kyrkan dansade Jazzgumpan och jag i solgräset.

Den lilla lantkyrkan med de vitkalkade stenväggarna fylls en morgon av människor som kände honom eller bara hört och älskat hans musik.

På en matt silverfärgad tenorsax spelar en silverhårig vän som har livsröd tröja. Han tolkar den dödes liv, sitt eget liv, vemod, kärlek, han tolkar allas liv. Alla som känner och tänker. Han slutar tvärt. Det finns gränser för innerligheten.

Några läser dikter till sin väns minne.

Prästen tar vid och lovar att seglatsen går till paradiset. Han slår ut sin svarta rock och tror och tror, öppnar sina händer, vill människan väl, lovar folkets förlossning.

Saxofonisten återkommer. De många levande ljusen glittrar, blänker i instrumentet. Försiktigt men målmedvetet bygger han upp sitt angrepp på den värld han nyss skapade. Rummet fylls av smärta. Dissonanser skär och skriker. Kroppen kastar sej runt tonen. Ansiktet fylls av blod, fingrarna jagar på klaffarna, leker. Livet finns och vi måste ständigt vidare.

Kyrkorummet fylls av leende röster, kvinnor i vinröda kåpor sjunger: Ljuset blir till, ljuset blir till. Saxen stämmer in, vibrerar i det höga registret. Bara den enkle mannen från Nasaret lider på sitt kors ovetande om musiken, om bönen, om dansen. Prästen tar sitt solo: Aldrig mer skall en flod ödelägga jorden. Saxofonen sjunker in i stillheten, seglar utan stora gester ut på frihetens hav, där vattnet är kristallklart och inga grund finns. Havet gungar i långa dyningar. Saxen länsar lugnt vidare uppgående i sin självtillräcklighet. I långa lugna ensamma toner berättar han om universums obegriplighet och dödens ensamhet.

Men i bänkraderna ställer vi oss upp och demonstrerar vår livskraft. Gemensamt ropar vi: Livet är glädje och människan skapar.

Saxen ger upp sitt solo och fyller istället i. Snart bubblar världen åter i sin sensuella ångest. Kroppar svänger. Gamla och unga, smala och tunga, vita och svarta sjunger med sina dansande kroppar. Händer klappas. Det svänger i den lilla kyrkan. Ögon fyllda med tårar möter ögon och ögonblicket som skapas blir större och större.

Två gummor

Jag gick på skrivarkurs på Kiddön utanför Hamburgsund. Där fick jag lära mej att sätta samman natur- och kroppsord, såsom jordmun, ögonstenar, bröstbär, shyarmar, vindbår, ljusaxlar. Och skriva dikter med dem.

Där sitter de, de två små gummorna, lika som två kuddar i en finsoffa, lutande sej lite bakåt, något ifrån varandra men ändå så nära som bara två riktigt gamla syskon kan sitta. De är helgdagsklädda, väntar nämligen besök från fastlandet. Krås- och pyntkläderna har de tagit fram ur det tunga snidade finskåpet. Hon som sitter närmast fönstret heter Ada och har svart klänning med vita stickningar, hennes syster Signe bär en åtsittande vinröd klänning med vit kråskrage. Med tanke på deras allvarliga miner kunde det vara självaste prosten eller en myndighetsperson från staden som ska komma. Men så är det inte. Det är fyra författare som väntas på helgbesök och som vill "i gemenskap förkovra sitt skrivande" som det står i brevet de sände.

Gumman Ada sträcker något på sej, lystrar som om hon vill höra ett bekant motorljud och säger:

– De borde vara här snart, det var ju en bra stund sedan Allan for för att hämta de.

– Det kan ta sin tid vet väl Ada, invänder hon som heter Signe och fortsätter, Allan har ju mycket att stå i i land och kanske han tar omvägen runt Hamburgön för att visa författarna något av naturen här ute, och så blåser det mindre den vägen idag. Han vill nog inte riskera att de ska bli blöta. Sen lutar sej Signe mot armstödet och ser ut att slumra till.

– Det må så vara, men maten kallnar om de dröjer och de är säkert hungriga när de kommer. Signe bar väl upp tillräckligt med färskvatten, jag tror nog att de vill tvätta sej först, fortsätter gumman närmast fönstret, hon som heter Ada.

När båten väl närmar sej flera timmar senare än beräknat och sommarnatten har börjat lägga sej över övärlden, har båda gummorna somnat. Och vaknar inte ens när sällskapet tar för sej av den framdukade maten och det skrålas och sjungs så att det dånar mellan väggarna. Ja, de vaknar inte heller när kvinnorna till desserten läser dikter om solens vindhår i försommarnattens dunkel. Eller när människans röster blir bullriga och uppsluppna och läser

om jordmunnen som äter bröstbär utkastade som ögonstenar i ljusaxlarnas mysterium.

De vaknar inte ens när en av de skäggiga författarna behöver mer akustiskt rum och kraftfullt och bestämt slår upp dörren till rummet intill. Han ser de sitta där, ser deras vila, deras lugn. Han saktar sina steg. När han kommer riktigt nära ser han att de är döda.

Han smyger ut, stänger försiktigt dörren, går fram till bordet där sorlet och glammet utan särskild uppmaning genast lägger sej. Han drar fram en stol, kliver upp på den och läser högt ord som tycks komma från någon annan.

– Jag håller i min järnhand de ord som får hjärthimlarna att bäva, som får bröststormarna att brista och vända sej i uppror mot hajhaven, mot hjärnrymden där endast gudarna fruktar stendöden.

Han pauserar, det annars så spända ansiktet blir lugnt och han avslutar med att högtidligt deklamera: Jag lägger min månhand ovanpå den långa stenvilan.

Så sätter han sej. Ser ut genom det stora fönster som vetter mot havet.

En kvinna reser sej sakta. Hon har förstått det stora allvaret och vill svara, ställer sej även hon på en stol, slår ut sitt hår och inifrån hårsvallet hörs:

– Detta magskrik som bävande häver sej ur din stålrosts innersta är som ett fladdrande månljus natten efter att jorden klagat färdigt ... och detta sandklot irrar likt tusen och åter tusen döda farkoster obestämt mot den yttersta gränsen, mot galaxernas tomma obegriplighet.

Därpå sätter sej även hon. Hennes blick söker sej ut där vinden jagar och svarta moln tornar upp sej.

I tur och ordning ställer de sej upp och deklamerar om universum, den jordiska kärleken, den långa vilan och inte minst själens obotliga ensamhet. När alla har gett sina ord sitter de tysta en lång stund.

Ingen vet om det är vindens tjutande, vågorna som slås sönder mot de hårda klipporna eller kraften i författarnas höga tankar som har väckt de båda gummorna.

Hon närmast fönstret, som heter Ada säger:

– Jag tror bestämt att de har kommit.

Böcker av Håkan Olson

Romaner:

Döden, Kärleken och Marknadens logik 2013

Rävsaxen 2014

Diktsamling:

så kan det vara 2021

Novellsamling:

Historietter 2022

Böckerna kan beställas genom

hakanolson38@gmail.com

finns även att laddas ner på

hakanolson.se